26րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 7045   9 ՄԱՐՏ 1909   ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ   29 ՍԷՖԷՐ 1327   22 Mars 1909   26me année   N. 7045

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 105 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 30 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԱԶԳ. ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՑՈՅՑԵՐԸ ՄԻՇՏ ՆԵՐԵԼԻ ԵՆ

Լաֆոնթէնի հանրածանօթ առակին մէջ յիշուած կառք վարող ճանճին պարծենկոտութեան նման բան մը կ'ըլլայ ըսել թէ այսինչ կամ այնինչ որոշում կամ գործողութիւն մեր թելադրութեան արդիւնքն էր, ինչպէս կ'ընեն երբեմն լրագրերէ ոմանք, երբ իրենց յայտնած մէկ կարծիքը կամ ըրած թելադրութիւնը զուգադիպաբար ընդունուած կամ գործադրուած կ'ըլլայ հանրային որ և է պատկանեալ մարմնոյ կողմէ։

Բնականաբար այդպիսի պարծանք մը չենք վերագրեր մեզի ըսելու համար թէ մեր «Միահամուռ Շարժում» յօդուածին հրատարակութեան յաջորդ օրը Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ կողմէ Հայաստանի բարեկարգութեան խնդրոյն և գրեթէ միայն այն խնդրոյն այնչափ զբաղիլը մեր այդ յօդուածին տպաւորութեան արդիւնքն էր։ Այլ միայն կ'ըսենք թէ ուրախ ենք ու մասամբ մը մխիթարուած՝ որ Եշ. օր երեւցած այդ յօդուածին վրայ հազիւ մէկ գիշեր անցած՝ ուրբաթ օրը Ազգ. Ժողովը Առաջին խնդիր ըրաւ Հայաստանի բարեկարգութեան հարցը և երկարատեւ ու յուզումնալից խորհրդակցութենէ մը ետք Ատենապետաց դիւանին յանձնեց այդ խնդիրն ի նախաքննութիւն։ Ան ալ իր վերջին ուրբաթի գումարման մէջ նկատողութեան առած ու սկզբունքով ընդունած է Մեծ-Եպարքոսին միջոցաւ Օսմ. Խորհրդարանին նոյն մասին յիշատակագիր մը մատուցանելու հարկը։ Կը յուսանք ուրեմն թէ առաջիկայ նստին մէջ Ազգ. Ժողովը համամիտ կը գտնուի Ատենապետաց Դիւանի եզրակացութեանը ու կը փութացնէ հարկ եղած յիշատակագրին պատրաստութիւնը ու մատուցումը, զի կորսնցնելու ժամանակ չկայ, խնդիրն ստիպողական է յոյժ։

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը այդպիսի յիշատակագիր մը մատուցանելով կամ որ նոյն է պաշտօնապէս դիմում ընելով պետական Խորհրդարանին՝ Հայաստանի բարեկարգութեան կենսական խնդրին համար ըրած կ'ըլլայ խիստ բանաւոր, խիստ վայելուչ և կատարելապէս օրինական ցոյց մը ազգային համերաշխութեան, որ ոչ միայն ներելի է, այլ զանիկա զանց ընելն աններելի պէտք է համարուի։ Վասն զի մեր ազգ. Սահմանադրութեան առաջին հիմնական սկզբունքն է թէ ազգը անհատին և անհատը ազգին հանդէպ պարտքեր ու իրաւունքներ ունին հաւասարապէս։ Հետեւաբար երբ այսօր մեր գաւառական եղբայրները ու ազգակիցները նեղութեան ու տառապանքի մէջ են, ազգին ընդհանրութեանը, որ կը ներկայանայ Երեսփ. Ժողովովը՝ պարտականութիւնն է համերաշխութեան համայնական ցոյց մը ընել, դիմելով պատշաճութեան սահմանին մէջ պետական Երեսփ. Ժողովին ու դեղ և դարման խորհիլ անոնց վիճակին։ Այսքան կարեւոր խնդիր մը այնքան ատեն օրակարգին ամէնէն վարի սանդղամատին վրայ պահել և չընել զայն առաջին ու մանաւանդ միակ խնդիրը, ահա այդ էր քննադատելին, մեղադրելին ու անհանդուրժելին և ոչ թէ անոր բարւոք լուծում ձեռք բերելու համար դիմումներ ու ցոյցեր ընելու առաջարկը կամ թելադրութիւնը։

Ուստի որչափ որ ուրախ ենք որ վերջապէս օրակարգի առաջին խնդիր եղաւ այն ու գրեթէ բոլոր Ժողովը իր վերջին նստին մէջ միայն անով զբաղեցաւ, նոյնչափ կարեւոր ու անհրաժեշտ կը դատենք որ իր առաջիկայ նիստն ալ և յաջորդ նիստերն ալ դեռ այդ կենսական խնդրին յատկացնէ և ընաւ ուրիշ բանով չզբաղի մինչեւ որ բարւոք լուծման մը յանգի, որպէս զի Հայաստանի Հայերը միանգամ ընդմիշտ ազատին իրենց վրայ ծանրացող տագնապներէն, շունչ առնեն և կարողանան իբրեւ օսմ. հայրենիքի ազատ քաղաքացիներ ապրիլ մարդկային անբռնաբարելի իրաւունքներով։ Իսկ քանի որ դեռ այդ վիճակը ձեռք բերուած չըլլայ, մեր ազգային Ժողովներուն և Խորհուրդներուն ուրիշ ոչ մէկ բանով պարապիլ ներելի պէտք է ըլլայ, եթէ ազգային համերաշխութեան ոգւոյն ու զգացման ինչ ըլլալը գիտենք և եթէ մենք իւրաքանչիւրս միայն մեր անձին համար հոգացող անձնապաշտ եսամոլներ չենք։ «Եթէ վշտանայ մի անդամ, վշտանան ամենայն անդամքն ընդ նմա» խօսքը Ս. Գրոց մէջ յիշուած՝ արդի ազգային, ազգայնական հանրապետական և մինչեւ իսկ ընկերվարական ամէն սկզբունքներն անգամ կ'ընդգրկէ։ Հետեւաբար իսպառ դատապարտելի են անհոգ համբերութիւնը և լքին ապառողութիւնը հայ ազգային մարմնոյն անդամոց մեծ մասին (գաւառաբնակ Հայոց) արդի սոսկալի վիճակին ու անտանելի կացութեանը հանդէպ։ Այլ անխուսափելի և անհետաձգելի պարտք մըն է վայրկեան մը իսկ չանցընել և անոր բարւոքման միջոցներուն վրայ խորհիլ ու գործել։

Միթէ այնչափ դժուա՞ր բան մըն է տիրող կացութեանը դարման տանիլ, որ առարկուի թէ անհնարինը չպահանջենք։ Անհնարինը ոչ ոք կը պահանջէ։ Բայց մենք գիտենք թէ կառավարութեան կողմէ անկեղծ կամքը ամէն բան ընելու կարող է։ Եւ դժբաղդաբար այդ անկեղծ կամքի պակասութիւնն է որ բռնապետական շրջանի գործերը սահմանադրական շրջանին մէջ ալ դեռ շարունակուելու պատճառ կ'ըլլայ ի Հայաստան։ Ահա այդ կամքն առաջ բերելու համար է որ կ'առաջարկէինք «միահամուռ շարժում»ը ընել մեր ծանօթ յօդուածին մէջ Արեւելքի Փետր. 26ի թիւովը։

Սակայն ինչ որ ամէնէն զարմանալին ու ցաւալին է միանգամայն, սա է որ գտնուեցաւ Հայ երեսփոխան մը որ իր յայտնի ծածկանուն (Հորոյ) ստորագրութեամբը հայ օրաթերթի մը մէջ քննադատելի ցոյց տուաւ մեր նոյն յօդուածով առաջարկուած միջոցները, այն է ազգային համերաշխութեան օրինական ցոյցերը, մինչդեռ Թուրք թերթերէն ոչ մէկը դիտողութիւն չըրաւ անոնց դէմ, և ընդհակառակն անոնցմէ մէկն ալ (Սէրվէթի) ամփոփելով մեր նոյն յօդուածը, կատարեալ համամտութիւն յայտնած և իրաւունք տուած էր անոր առաջարկուած ցոյցերուն, ու հրաւիրած էր կառավարութիւնը օր առաջ գոհացում տալով Հայոց արդար խնդրանքներուն, տեղի չտալ անոնց։

Արդ տեղը չէ՞ ըսելու թէ Թուրք լրագիր մը (Սէրվէթի) աւելի հայասէր է քան հայ երեսփոխան մը (Հորոյ)։ Դեռ ուրիշ բան ալ աւելցնե՞նք և ըսե՞նք թէ ցորչափ մեր Ընդհ. Ժողովին մէջ այսպիսի երեսփոխաններ կան, ազգերնուս վիճակը տարբեր չի կրնար ըլլալ բնականաբար։ Իր խղճին կը ձգենք պատասխանը, իսկ դատաստանը՝ զինքն ընտրողներուն։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈԼԷՃՆԵՐԸ

ԱՅՆԹԱՊ, 26 Փետր.

Չենք գիտեր ինչ բանաւոր ու գրգիչ պատճառներու բերումով՝ սկիզբէն ի վեր հակազգային ու գրեթէ հայատեաց քաղաքականութիւն մը կառչած է տեղւոյս Ամերիկեան գոլէճի Ֆէքըլթիին ուժգնօրէն։ Բարբարոս համիտական ռէժիմի սեւ օրերուն այս կերպ ապերախտ ընթացք մը ունենար թերեւս իրեն մեղմացուցիչ պատճառաբանութիւնները և անարգ բռնակալութեան արիւնոտ ձեռքերովը լիառատ բաշխուած պաշտօններուն և չքանշաններուն տիրանալու դժոխային փափաք մըն ալ չքմեղացնէր գուցէ այն ստոր քաղաքականութեան հետեւող ստրուկները։ Ինչ որ սակայն անհասկնալի ու անլուծելի կը մնայ մեզ սակաւին ներկայ ազատ օրերուն մէջ եւս սոյն «փտութեան օճախ»ին հետեւած ուղղութիւնն ու բռնած ընթացքը դէպի հայ ազգութիւնը։

Ազատութեան արբեցուցիչ ցնծումներէն խելայեղ՝ պատանի եռանդուն ուսանողներ, ազգային յեղափոխական երգերը շրթունքնուն և ազատ խօսքը բերաննին՝ երգած են ու խօսած իրենց մոլեռանդ պահպանողական ուսուցիչներուն առջեւ, այնպիսի անվեհեր համարձակութեամբ մը որ շղթայազերծ թողուած է վերջապէս ուսուցիչներու զայրոյթ կատաղութիւնը և մոլեգին թափով մը սկսեր է, պահպանողական, հակազգային ու մանաւանդ հակայեղափոխական պրոպականտան դպրոցի բեմէն և դասարաններու մէջ առանձին դասակարգերու առջեւ։ Ուսուցչական սոյն շարժումը ձայն բարբառոյ յանապատի մնացեր է սակայն շարունակ, քանի որ ուսանողներ իրենց ուսուցիչներու բրածոյ գաղափարներուն մտիկ ընելէ աւելի, ուշի ուշով և անզուսպ եռանդով մը հետեւած են ու կը հետեւին տակաւին մամուլի պրոպականտային, ուրտեղ միայն իրապէս ճարակ կը գտնեն այժմ իրենց երիտասարդ հոգիներու նորանոր իղձերուն ու ազատ սաւառնումներուն։

Յոյժ ծիծաղելի գտեր եմ արդարեւ պահպանողական այն ջոկին կարգադրած միջոցներն ու գործադրած բլանները, որոնց նպատակը եղեր է միշտ «Արածող Նախիր» դարձնել իրեն յանձնուած երիտասարդ ուսանողութիւնը, Հայութեան ներկայ թարմ ու կենսունակ ոյժը, մեռցնելով անոր մէջ ինչ որ կայ ազնիւ, յանդուգն, ըմբոստ, համարձակ ու ազատ. այսպէս երբ բովանդակ Թուրքիոյ Հայութիւնն ընդհանուր ջարդի մը արհաւիրքովը ահաբեկ՝ իրեն համար ինքնապաշտպանութեան վերջին ապաւէնն եղող զէնքին դիմել կ'ուզէր, սոփթայական մոլեռանդութիւններու, համիտական հրէշային դաւադրութիւններու կրկին զոհ չերթալու համար։ Նոր ռէժիմի այդ սարսափի օրերուն՝ մինչ բովանդակ հայ մամուլը նոյն ինքնապաշտպանութեան շեփորը կը հնչեցնէր ուժգնօրէն, հայութեան ընդարմացած ջիղերը ցնցելու և անոր սրտին մէջ մրցումի և իբր մարդ՝ կեանքը ապրելու զգացումներն արթնցնելու համար, հոս այս դպրոցի շրջանակին մէջ ծիծաղելի կամայականութեամբ մը կը հալածուէին ու նոյն իսկ դպրոցէն վռնտուելու սպառնալիքներ կ'ըլլային բոլոր այն ուսանողներու որոնք թէ՛ իրենց գրչով և թէ իրենց խօսքով արձագանգն ըլլալ կ'ուզէին հայ ազատ մամուլին՝ դասարաններուն իրենց դասի վերաբերեալ շարադրութիւններովը ու բեմին վրայ իրենց խօսած ատենամարզանքի ճառերովը, որոնք մեծ մասամբ հայ ազատ յեղափոխական գրականութեան ընտիր հատուածներէն կ'ըլլային։

Ահա թէ ինչ ըսած էր սոյն գոլէճին Հայերէնի ուսուցիչը (Բրոֆ. Նշան Պալեօզեան) հինգերորդ դասարանի ուսանողներէն մէկուն, երբ սա իր շարադրութեան մէջ տարիներու փորձառութիւնները մէջտեղ բերելով Թուրք կոմիտէին, բանակին և կառավարական խոստումներուն նկատմամբ անվստահութիւն կը յայտնէր և ինքնապաշտպանութեան համար զէնքի կարեւորութիւնը կը շեշտէր. «Դուն կա՛մ ձգելու ես գրելու այս ձեւդ և կամ գոլէճէն դուրս ելլելու ես. ո՞վ տուաւ քեզ այսքան ազատ մտածելու իրաւունք. չէ՞ որ Աստուած մի՛ արասցէ եթէ հին ռէժիմը դառնայ և այս թղթի կտորը ո և է կերպով կառավարութեան ձեռքը իյնայ՝ ահաւոր փորձանքներու դուռ կը բանայ թէ՛ քու և թէ գոլէճի գլխուն. մենք ուզենք չ'ուզենք պարտաւոր ենք վստահիլ կառավարութեան, քանի որ այսքան բարիքներ կ'ընէ մեզ, և կասկածելու ո և է իրաւունք չունինք։ Եթէ նոյն իսկ կառավարութիւնը չապահովէ մեզ և մեր իրաւունքները, Թուրք ազատամիտ կոմիտէն անշուշտ պիտի պաշտպանէ մեզ ո և է ոտնձգութիւններու և բռնաբարումներու հանդէպ. Ջարդ երբեք չի կրնար ըլլալ, քանի որ բանակը մեր կողմն է, և եթէ երբեք քու ըսածիդ պէս այս կոմիտէի անդամներն ալ անվստահելի և ոչ ազատամիտ մարդիկ ըլլան— որոնց մասին այսպէս մտածելն անգամ անքաւելի քիւֆր մըն է բացարձակապէս —ոեւ է վտանգի առջեւ անմիջապէս կը հեռագրենք Անգլիոյ Էտուարտ թագաւորին եւ ան անշուշտ մեզի օգնութեան կը հասնի. Ինչ ընելու ենք մենք զէնքը, եւ եթէ ունենանք, իսկ ինչ կրնանք ընել ափ մը ժողովուրդ սուսեր Թուրք խուժանին առջեւ. վերջապէս կը յորդորեմ քեզ որ ձգես այս յիմարութիւններդ և քեզի համար շարադրութեան ուրիշ նիւթեր ընտրես»։ Կը տեսնէք սակայն թէ ինչ են ուսանողին ձգտումները և ինչպէս է անոր խորհելակերպը և թէ ո՞ւր կ'առաջնորդեն զայն՝ ուսուցչին խոյ-եմ-ական խրատները։

Նոյն քոլէճի ուսուցիչ Ալիքսան Պէզճեան տեղւոյս Բողոքականներու եկեղեցիին մէջ գիշեր մը հայ և Թուրք ստուար բազմութեան մը առջեւ, անխղճօրէն ամբողջ հայութեան արիւնափառ պանծալի յեղափոխութիւնը ոտքի տակ առած և զայն ամուլ ու անիմաստ շարժում մը նկատելով սարկացուց Հայութիւնը այնպիսի աստիճանի մը որ, նկատեց զայն մուրացիկ մը որ մանկըր մը կը խնդրեր կառավարութենէն, իսկ կառավարութիւնը այնքան վեհանձնօրէն 1000 ոսկի շնորհեց իրեն։ Որքա՛ն տղայական և որքա՛ն ստրուկի խորհրդածութիւններ, որոնք երբեք չեն վայլեր իրօք գիտուն ծերունիին։

Այլ սակայն յիշեալին գաղափարը յեղափոխութեան մանաւանդ հայկական յեղափոխութեան նկատմամբ՝ զոր կը յեղյեղէ իր դասարանին մէջ, աշակերտներու միտքերը պղտորելու համար յեղափոխական կուսակցութիւններու հանդէպ, սա է. — «Արդէն յեղափոխութիւնը երկու շրջանակի մէջ սա կը դառնայ, անիշխանութիւն և անկրօնութիւն, օրինակի համար նայեցէք սա Դաշնակցականներուն»։ «Ահա սա յեղափոխականները, որ պատճառ եղան Հայոց աշխարհին աւերմանն ու քանդման» և տակաւին կարգ մը գծուծ «ամբոխային տրամաբանութիւն»-ներ, որոնք երբեք ներելի չեն կրնար սեպուիլ գոլէճական ուսուցչի մը, որ տարիներու փորձառութիւնն ունի և գոնէ կ'ակնկալուի որ լրջօրէն վերլուծած ըլլալու է հայկական կոտորածներուն և ջարդերուն բուն պատճառը, տեղեակ ըլլալով գէթ Սուլթանական դարաւոր քաղաքականութեան. խեղճը դեռ կը կարծէ որ հայկական ջարդերն ու հարստահարութիւններն են արդիւնք հայկական յեղափոխութեան և ոչ թէ յեղափոխութիւնն է արդիւնք ջարդերու և հարստահարութիւններու։

Այս տեսակ ճաճճային տրամաբանութիւններու և մոլլայական գաղափարներու դէմ է որ կ'ըմբոստանայ ահաւասիկ ներկայ տարեշրջանի հայ ուսանողութիւնը, և այն ալ շատ իրաւացիօրէն, որովհետեւ քաջ գիտէ ան գոլէճի նախագահէն սկսեալ մինչեւ յետին դեռ երէկի գոլէճական խաֆիյէ ուսուցչին հակահայկական տրամադրութիւններն ու զգացումները, ան իր ականջովը լսեց իր նախագահին սա խօսքերը՝ իրեն ուղղուած. «Միզաճէ միլլէթ բուհու էօլմէյի» և յուլիսի 11էն վերջ երբ հայ յեղափոխականներ Վանայ մէջ դեռ բանտին խորերը կը հեծէին և երբ հայ ուսանողներ այս տխուր իրողութիւնը ցաւ ի սիրտ կը պատմէին իրենց նախագահին, դարձեալ սա աղօթքը լսեցին անոր նոյն հայատեաց նախագահին բերնէն. «Եա Րապպ խուսուսի սուրէթտէ բէճա էտէրիմ քի Վանտա պուլունան էրմէնի ֆէտայիլէր սալթ մէմլէքէթին սուլհ ու սէլամէթի իչին հապստան չըգմասընլար»... ամէն? այո՛ ահաւասիկ այս խոցոտող խօսքերը լսելէ վերջ հայ ուսանողութիւնը՝ իր նախագահին բերնէն, տեսաւ թէ իր ուսուցիչները հայ յեղափոխական կուսակցութիւնները այնքան խստօրէն նախատելէ ու վարկաբեկելէ յետոյ և տարիներ առաջ ալ նոյն կուսակցութեանց պատկանող կասկածելիները իրենց դպրոցէն դուրս ընելէ վերջ իբր միքրոպներ, դեռ իրենց մուրացիկի դերին մէջ այլ և այլ պաշտօններ մուրալու համար ինչպէ՛ս նետեցին ինքզինքնին Թուրք յեղափոխական մոլեռանդ կուսակցութեան մը գիրկը, երբ թէ հայ յեղափոխական կուսակցութիւնները բարոյական նուազ արժանիքի մը վրայ կենային և իրենց մասնակցութեան արժանի չըլլային։ Մինչեւ հիմա, սակայն, սա իրողութիւնը միայն պարզուեցաւ թէ իրենք էին որ արժանի չէին ազնիւ ու անձնուէր հայ յեղափոխական շարքերուն, և իրենք զիրենք նետեցին Թուրք յեղափոխական կուսակցութեան մը գիրկը լոկ պաշտօն մուրալու և հայ յեղափոխական կուսակցութեանց դէմ իրենց անազնիւ ոտնձգութիւնները ազատ համարձակ կատարելու համար, ինչպէս որ հիմա ալ սանձարձակ՝ ամէն տեղ հայ յեղափոխական կուսակցութիւնները կը քննադատեն ու կը դատափետեն քմահաճօրէն, թէեւ ոչ ոք մտիկ կ'ընէ զիրենք, և իրենց սոյն անհարկի ընթացքին մէջ անոնք մէյ մէկ ծիծաղելիներ դարձեր են գրեթէ ուսանողական ամէն շրջաններու մէջ։

Հայ յեղափոխականներու հանդէպ այնքան նուիրական պաշտամունք ունեցող հայ ուսանողներու և այս կերպ ուսուցիչներու խառնուրդովը կազմուած դպրոց մը դիւրին է կռահելը թէ ինչ կերպ մթնոլորտ մը կ'ունենայ. և սակայն այս բոլորը բաւական չըլլային, կարծես որ սոյն ամերիկացիացած հայ հայատեացները Վարդանանց տօնին առթիւ ուզեցին իրենց անխորտակելի մոլեռանդութեամբը անգամ մը եւս հարուածել ու վիրաւորել հայ ուսանողութեան ազգային նուիրական զգացումները։

Ուսանողներ միահամուռ փափաքով Վարդանանց տօնէն չորս օր առաջ մասնաւոր խնդրանքով կը դիմեն փոխ. նախագահին և պարզելով անոր Վարդանանց տօնին մեծ նշանակութիւնն ու կարեւորութիւնը, կ'ուզեն որ այդ օրը իրենց արձակուրդ տրուի ըստ արժանւոյն այդ նուիրական մեծ անձին յիշատակը յարգելու համար։ Փոխ. նախագահը սակայն՝ ի մեծ զարմացումն ուսանողաց՝ ուսուցիչներուն հետ երեք շաբաթ իրարու վրայ խորհրդակցելէ վերջ և այդ օրը արձակուրդ չտալու որոշումը անոնց յայտնելէ յետոյ, կը խոստանայ կրկին Ֆէքըլթիին ներկայացնել տղոց այն փափաքը, շատ իրաւացի գտնելով զայն և նոյն իսկ ըսելով անոնց. «Շատ իրաւունք ունիք, եթէ ես ալ Հայ ուսանող մը ըլլայի՝ ուժգնօրէն կ'աշխատէի ու կը պնդէի այս կերպ վագէնձ մը առնելու համար. այս դէպքը հասկցածիս համեմատ՝ ամբողջ աշխարհի համար եւս կարեւորութիւն ունեցող խնդիր մըն է և կ'արժէ շիտակը հանդիսաւոր օրով մը յարգել զայն. ես եւս շատ կը փափաքէի տեսնել թէ Հայեր ինչպէս կը տօնեն այսպիսի կարեւոր դէպք մը և կը յուսամ որ Ֆէքըլթին իր որոշումը ետ առնելով դէմ չպիտի կենայ ձեր սոյն փափաքին»։ ասոր վրայ՝ ուսանողներ ուրախութեամբ կը մեկնին, յուսալով որ առաջին անգամը ըլլալով վերջապէս պիտի յարգուի այս տօնը իրենց գոլէճին մէջ եւս. ամենայետին ուսանողն անգամ չի կասկածեր որ բացասական պատասխան պիտի տրուի ուսուցիչներէն։ Ֆէքըլթին կը գումարուի սակայն և ոչ միայն Վարդանանց տօնին նշանակութիւնը այլեւս Վարդանի և Վարդանանց դէպքի գոյութիւնը ուրացող ուսուցիչներու բռնապետական վճիռը կը տրուի. «Այդ օրը արձակուրդ պիտի չի տրուի»։ ուսանողները, ապշահար, դարձեալ կը դիմեն և կը խնդրեն որ գոնէ հայ ուսանողներ ստիպեալ չըլլան նոյն օրը դպրոց իջնելու. ի զո՞ւր, սակայն, դարձեալ միեւնոյն ջախջախիչ վճիռը. «արձակուրդ չպիտի տրուի», և աւելին. «հոս բողոքական հաստատութիւն մըն է, և ձեր ոտքերը չուանով չենք կապեր, ազատ էք՝ եթէ գործերնուդ չի գար, կրնաք դուրս ելլել»։

«Այս է ուսուցիչներու վերջնական որոշումը. ո՛վ որ բացակայ գտնուի այն օրը՝ սովորական պատիժը պիտի ընդունի, իսկ այդ տեսակ շարժման մը պետերը թո՛ղ գիտնան որ մեծ պիտի ըլլայ իրենց պատիժը». և կարգ մըն ալ ուրիշ սպառնալիքներ տակաւին որոնք պատանի գլուխներ տաքցնելու և դարձնելու բնոյթը կ'ունենան միայն։ Ի՞նչ եղաւ սակայն արդիւնքը։ Ուսուցչական ամբարտաւան «Ոչ»ը, ուսանողական կրանիթէ «Այո՛»ին բախեցաւ ու... փշրուեցաւ, ամօթապարտ ձգելով անգամ մըն ալ յիմար ուսուցչութիւնը խոհեմ ուսանողութեան առջեւ։ Եկաւ հինգշաբթին, և 50 վատասիրտ աշակերտներու դէմ՝ 140 ըմբոստ ու համարձակ աշակերտներու ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը դպրոց չիջաւ. լուռ մնջիկ նախ գնաց եկեղեցի և յետոյ աւուր պատշաճի երգեր ու ճառախօսութիւններ մտիկ ընելէ վերջ ուրախութիւններ կատարեց որչափ որ կրնար կատարել այնպիսի պարագայի մը մէջ և այն ալ այնպիսի օրինապահ կարգաւորութեամբ մը որ պզտիկցած ուսուցիչներն անգամ մատ խածին ու ապշահար դիտեցին, և հիմա իրենց խորտակուած հպարտութեամբը խելագար, ուսանողական սոյն գովելի շարժման պետերը կը փնտռեն կատաղօրէն, անոնց վրայ թափելու համար իրենց զայրոյթին մոլուցքը. անոնք դեռ չեն համոզուած որ բոլոր ուսանողներն են բուն իրենց պետերը և զանոնք շարժող մղիչ զօրութիւնն ալ անոնց ազգային նուիրական զգացումներն են լոկ։

Դե՛հ, ուրեմն, պատկառելի ուսուցիչներ, պատժեցէ՛ք ու դուրս վռնտեցէ՛ք ձեր շրջանակներէն՝ եթէ կրնաք՝ ազգային նուիրական զգացումները...։

Բոլոր այս իրողութիւնները աչքիս առաջ ունենալով հարցում մը միայն կ'ուզեմ ուղղել՝ ազգին վերքերուն վրայ լրջօրէն մտածող ազգայիններուն։

Դեռ մինչեւ ե՞րբ հայութեան ապագայ սերունդին սիրտն ու միտքը պիտի կռուի ու դարբնուի սա միսիոնարական Տէր Թոդիկեան դպրոցներու սալերուն վրայ։ Գիտե՞նք ո՛ւր կ'երթայ գաւառացի Նոր սերունդը։

ՎԱՀԱՆ-ԿԻՒԼԻՒՋ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, զինուորագրութեան օրինագծին երկրորդ ընթերցմանը պահուն, ելմտական նախարարը բացարձակապէս հերքեց այն զրոյցները թէ կառավարութիւնը, պատերազմի առեն, պիտի գրաւէ խնայողութեան արկղերու մէջ գտնուած գումարները։ Նախարարը յարեց թէ չի կարծեր որ պատերազմ ծագի, և եթէ տեղի ունենայ իսկ, ցաւալի բան մըն է միտքէ անցընելը որ կառավարութիւնը պիտի գրաւէ անհատական ստացուածքները։ Բոլոր ատենաբանները, առանց կուսակցական խտրութեան, մաղթեցին և վստահութիւն յայտնեցին թէ խաղաղութիւնը պիտի չխանգարուի։ Բոլոր ատենաբանները, ընկերվարականներէն և արմատական-չեխերէն զատ, յայտարարեցին թէ, վտանգաւոր կացութիւնը նկատողութեան առնելով, երեսփոխաններուն պարտքն է քուէարկել զինուորագրութեան օրինագիծը։ Գերման կուսակցութենէն երկու երեսփոխաններ մեծ գոհունակութիւն յայտնեցին այն հաւատարմութեան համար որով Գերմանիա կը կենայ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ քովը։ Սլովէն երեսփոխան մըն ալ ըսաւ թէ հարաւային Սլաւները սրտանց փափաքող են խաղա-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

ԱՐԻՒՆՈՏ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

Գրեց՝ ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Դ.

Բռնապետական չնացող կառավարութեան մը սա իշածին ապուշները՝ վեհափառ հրամանը երկրորդել չտալու ճիգ չէին խնայած։

Ո՛ւֆ, դեռ մաշկերս կը պրկուին, կը ջղագարիմ, կը զարհուրիմ կազմակերպուած հայկական անարգելի կոտորածները յիշելով։

Երբ մայրս սթափեցաւ, առաջին ցաւագին մտածումը եղաւ իր ամուսինը վերցնել տալ ձորէն։ Քրիստոնեայ ապրող մարդերը մէջտեղ չի կային։ Փաթթոցներ, կարմիր ուանցներ, դեղին գօտիներ և յարածուփ շալվարներ կը վխտային փողոցները։

Երբ ամէնքս կը խորհէինք թաղումի կարգադրութիւնը ընելու համար, յանկարծ միտքս ինկաւ խնայած դրամս։ Ծերպի մը մէջ պահած էի, բայց խնդիր էր գիտնալ թէ ան ալ ձեռք ձգած չէի՞ն։

Ինչ երջանկութիւն։ Աչքերուս չհաւտացի նախ. տխրօրէն գոհունակ ժպիտ մը խաղաց դէմքիս վրայ։

Ու քո՜յրս... ո՞ւր մնաց քոյրս որ մէջտեղ չի կար։ Այս եղերական պատահարները առեն չէին ձգած անոր մասին խորհելու։ Խե՜ղճ պզտիկ որբեր։ Անդրանիկն էի ես, աւա՜ղ, և ամէնէն գիտակից զգացողը թերեւս։

Անոնք որ նուազ դժբաղդ էին, անոնք որ մարդու կորուստ չունէին, եկեր էին մայրս մխիթարելու։ Երիտասարդ այրին հարիւր տարի ծերացաւ մէկ օրուան մէջ։ Աչքերը գոգացեր էին, խորունկ սեւի մը մէջ թաթխուած։ Գլուխը կը շարժէր ջղաձգօրէն, ձեռքը գլուխին կը զարնէր։

—Արքայութեան մէջ է հիմա ան, կ'ըսէր ամէնէն հաւատացեալը հոն գտնուողներուն։

— Արքայութեա՜ն մէջ... ինչո՞ւս պէտք... չէ՞ որ ձեռքէս ելաւ... սատակի՛ն, որդնոտի՛ն...

Տարտղան էֆէնտիին տունը պահուած էր հայրս ուրիշ երեսուն հոգիներու հետ։ Միրալային փեսան՝ ինք ալ երիտասարդ փաստաբան մը՝ Քրիստոնեայ ախոյեանի մը կեանքը մէջտեղէն վերցնելու միտքով, կը համոզէ հայրս երթալ տեսնել գայմագամը որ ջարդը դադրեցնելու համար իբր թէ քաղաքէն դուրս ելած էր։ Երեք օր կոտորած. յետոյ գայմագամին քարդն ալ կար, հօրս ուղղուած, հրաւէրի քարդ մը՝ զոր միրալային հրէշային փեսան ցոյց տուած էր։ Գիւղին վերջին զոհը եղած էր խեղճ հայրս։ Գիւղէն մինչեւ կամուրջ գացած էր անվտանգ։ Սակայն դարանակալ սպասող վատ մարդասպանները յարձակեր էին անոր վրայ կամուրջին մօտեցած միջոցին։

Ու նոյն իրիկունը կ'իմանայի նաեւ որ ձեռքերը կտրեր էին ա՛յն մարդուն, որ իր ամբողջ կեանքը արդարութեան, իրաւունքի պաշտպանութեան նուիրած էր։ Կտրեր էին ա՛յն լեզուն, որ շարունակ անիրաւութեան, ստապատիր, խաբեբայ կառավարութեան մը դէմ խօսած էր։

Յօշոտուած, խոշտանգուած հայրս գտնողները քովէն միայն յուշատետրը գտած էին, արիւնոտած, գիրերը աններեւութացած կարմիր խաւով մը, իր ամբողջ հաշիւները սրբուած, եղծուած։ Օ՛հ, այդ հաշիւները, որոնք եթէ անաղարտ մնացած ըլլային թերեւս կարենային մեզի օգնութեան հասնիլ...

Անիրաւաբար հոսող արիւնը գացեր տարածուեր էր այն էջերուն վրայ, որոնք մեր նիւթական փրկութիւնը կրնային կազմել։ Արիւնոտ յուշատետրը... դեռ թաց է ան, չէ չորցած։ Վրէժի յորձնուտ պրկումով մը կը չարչարուի ան կարծես։ Այդ յուշատետրը կը խոշորնայ, կը զանգուածուի, կը հսկայանայ, աչքերէս ծածկելու համար բոլոր զազրելի չարագործութիւնները որոնք գործուեցան արծուեքիթ, քոսոտ, դաժան եղեռնագործին անունով։

Տունը կը փլէր վրաս. անկարելի էր լսել այս հոգեստանջ պատմութիւնները. դիտել այն պարապը զոր բացաւ հօրս մահը, դիտել չարիքի բոլոր այս մերկնայութիւնները, որոնք աչքիս կը համայնանային, տիեզերական կը դառնային. չէ՛, ա՛լ չէր կրնար հանդուրժել։

Գառուհան ելայ. շատեր իրենց մեռելները կը տանէին թաղելու։

Գրպանիս մէջ մատներովս կը համրէի դրամները։ Մէկ, երկու, երեք...

Երթալ աղաչել որ գան թաղեն, անո՛նք՝ որոնք իրենց աղտոտ, ոճրագործ ու մահահոտ ձեռքերովը իսկ անշնչացուցեր էին...

Խորհրդածութիւնս չերկարեցի. սանդուխներէն վար իջայ ու սկսայ քալերս ուղղել դէպի եկեղեցին։ Դուռները ամբողջովին բաց էին, քանդուած ամէն բան, բակերը աղտոտած, խաչերը, աւետարանները ոտնակոխ եղած։

Դուրսը քամին կ'ոռնար։ Անձրեւը կը տեղար ժամերէ ի վեր։ Եկեղեցիին կիսաստուեր մթութեան մէջ հեռուէն, դուռնէն, նշմարեցի պզտիկ շարժող բան մը։

Ոտնաձայնէս ետ դարձաւ ան։

—Զարուհի՛, դո՛ւն, հո՞ս...

—Մայրիկը չպատուիրե՞ց որ աղօթեմ, Տիրա՛ն։ Կ'ըսեն թէ պզտիկներուն ձայնը կը լսէ Աստուած։ Հայրիկը ո՞ւր է։

Գրկեցի զանիկա ու աւերակներուն մէջէն դուրս հանեցի ութը տարեկան քոյրս։ Տուն երթալէ առաջ ան անգամ մը ուզած էր գալ աղօթել, որպէս զի...

—Երթա՛նք աս տեղէն, Զարուհի՛, ըսի, աչքերէս հոսող արցունքը սրբելով կատաղօրէն, և առաջին անգամ ըլլալով հայհոյելով այն ամէն բաներուն դէմ որոնց առջեւ կ'երկրպագեն. երթա՛նք, հայրիկը... ախ, հայրիկը... հո՛ն է...

Ու ձեռքովս գմբէթը ցոյց տուի։

ՎԵՐՋ

ղութեան պահպանման, վասն զի պատերազմի առեն պիտի հարկադրուին կռուիլ իրենց եղբայրներուն դէմ։ Աւստրիոյ բոլոր ժողովուրդները իրենց պարտականութեանը մէջ բնաւ պիտի չխերանան երբ Սերպիոյ դէմ պատերազմ հրատարակուի։ Ասոր հակառակ բոլոր զրոյցները ցնորքներ են։ Ասոնմամբ հրաւիրեց Սերպերը մտածելու թէ պիտի պարտուին և թէ կարելի է որ Հունգարացիներուն տիրապետութեանը ենթարկուին։ Ռուսիա պէտք է վերջին ժամուն ամէն կերպով ազդեցութիւն գործէ Պելկրատի մէջ՝ խաղաղութիւնը պահպանելու համար։ Պատերազմական նախարարը, զինուորագրութեան օրինագիծին կարեւորութիւնը շեշտելով, ըսաւ թէ բանակը, զօրաւոր ու միաբան, պատրաստ է համակերպելու իր վեհապետին հրամանին, իր հաւատարմութիւնը ապացուցանելու և քաղաքացիներուն յարատեւ աշխատութեանց արդիւնքները պահպանելու։ Ժողովը ընդունեց զինուորագրութեան օրինագիծը։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Հռոմէն հեռաձայնուած հեռագիրը կը հրատարակէ Հավաս. — «Անգլիա, պատասխանելով Աւստրիոյ-Հունգարիոյ զեկոյցին՝ Թուրքիոյ հետ գոյացած համաձայնութեան բռնագրաւին առթիւ, յայտարարեց թէ զայն կը ստանայ՝ վերապահելով դեսպանաժողովին կողմէ տրուելիք որոշումներուն, այն խնդրոց համար որոնց մասին կանխագոյն համաձայնութիւն մը անհրաժեշտ էր։ Ռուսիա ալ պէտք ցոյց տուաւ դեսպանաժողովի մը գումարման, և փափաք յայտնեց Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և միւս տէրութեանց հետ համաձայնիլ այդ գումարումին համար։ Իտալիա, կարծիք յայտնելով որ դեսպանաժողովին խնդիրը հասուն է, անոր ծրագիրը պարզեց։

—Սերպիոյ Սքուբչթինան ասուլիսեց 1909ի տարեշրջանի ելմտացոյցին յօդուածներուն վիճաբանութիւնը։ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Միլովանովիչի առաջարկութեամբ ժողովը ընդունեց 200,000 ֆր.ի վարկ մը՝ հարաւային Սերպիոյ մէջ Թրքական ստացուածքներուն գնմանը համար։

—Թան, եւրոպական միջամտութեան խնդիրը քննելով, կ'ըսէ թէ Անգլիա, Ֆրանսա ու Ռուսիա պէտք է Աւստրիա-Հունգարիէն այն պահանջեն որ յետաձգէ իր կողմէ Սերպիոյ տրուելիք պատասխանը, ո՛չ իբրեւ անձնական ծառայութիւն մը, այլ խաղաղութեան օգտին համար։ Թան կը յարէ թէ միւս կողմէ այն տէրութիւնները, որ համախորհուրդ կը գործեն Պելկրատի մէջ, պէտք է Սերպիան հրաւիրեն ընելու իրմէ պահանջուած յայտարարութիւնը։ Այս կերպին ձեռնարկը անպատճառ արդիւնաւոր պիտի ըլլայ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Ապուշէհրէն կը հեռագրեն Ռոյթերի թէ Պէնտէրապպասիի ազգայնականները մաքսատունը գրաւեր և քաղաքին վարչութիւնը ձեռք անցուցեր են։

—Թէհրանէն Նովոյէ Վրէմիայի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— «Շահը բացարձակապէս մերժեց Սահմանադրութիւնը։ Մտադիր է թնդանօթներով բանադատել չուկաներու բացումը։ Արտաքին գործոց նախարարը հրաժարեցաւ։ Պարսկաստանի մէջ կացութիւնը յուսահատական է։»

—Թէհրանէն Ֆրանքֆուրթեր Զայթունկի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ զինուորները ապստամբեր են Շահին և պատերազմական նախարարին դէմ։ Խազախներու զօրանոցը պաշտպանողական վիճակի մէջ դրուած է։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Բեգերսպուրկի հեռագրական գործակալութիւնը կը հերքէ այն զրոյցները թէ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի հրաժարած ըլլայ։

—Բարիզի հեռաձայնի ու հեռագրի հինգ հազար գործաւորներ, հինգշաբթի իրիկուն գումարում մը ունենալով, որոշեցին գործադուլ ընել։ Նոյն գիշերը պաշտօնապէս հաստատուեցաւ որ գործադուլ ընողներու թիւն է 5028։

—Ճափոնի լրագիրները կը յանձնարարեն առեւտրական դաշնադրութիւն մը կնքել Թուրքիոյ հետ, մէկ կողմ դնելով միւս տէրութեանց վայելած «քաբիդիւլասիոն»ներու պահանջումը։ Կէս-պաշտօնական յայտարարութեանց նայելով, Ճափոնի կառավարութիւնը տակաւին տրամադիր չէ այդ մասին։

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

44րդ Նիստ 7 Մարտ 1909

Երեսփ. Ժողովը չաբաթ օրը ընդհանուր նիստ ունեցաւ։ Ատեանը բացուեցաւ ժամ 5.45ին՝ Ահմէտ Րիզա պէյի ատենապետութեամբ։ Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը, կարգ մը սրբագրութիւններէ ետքը, ընդունուեցաւ։ Ապա ձեռք առնուեցաւ օրակարգը որ հետեւեալ հարցապնդումները կը պարունակէր.

Պատերազմական նախարարութենէն՝ զինուորագրութեան օրէնքին նկատմամբ։

Ներքին գործոց նախարարութենէն՝ Տէրսիմի աւազակներուն, Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ հեռագրաթելին, Հիճազի նահանգին ապահովութեանը և Մէքքէի ջուրի ճամբաներուն [illegible] մասին։

Ելմտական նախարարութենէն՝ Բէօթանեայի կապերտի աշխատանոցներու գործաւորուհիներուն, Սէօքէի մէջ Լիբաս պէյէն առնուած ագարակին, ելմտական նախորդ նախարար Զիեա փաշայի անպաշտօն վիճակի թօշակին և ելմտական գանձուն դրամով գնուած չէնքերու նկատմամբ։

Եվգաֆի նախարարութենէն՝ Նախկին Եպարքոս Ֆերիտ փաշայի ագարակին, Մանիսալըզէն՝ պալատան քարտուղար Ճէվատ պէյի տրուած ագարակին և Այլէէ հանըմի տանը նկատմամբ։

Դատական նախարարութենէն՝ փաստաբանութիւնը միայն վկայեալ անձերը սահմանելու մասին։

Հարցապնդումները սկսելէ առաջ, ատենադպիրը կարդաց Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ ու Շքոտրայի նահանգներուն կարօտ ժողովրդեան յատկացուելիք 8000 ոսկին ներկայ տարուան ելմտացոյցին արտասովոր ծախքերէն հատուցուելուն վերաբերեալ տեղեկագիրը։ Ժողովը որոշեց ելմտական յանձնաժողովին ղրկել՝ ստեպողականութեան որոշումով։ Ցետոյ ձեռք առնուեցաւ օրակարգին առաջին խնդիրը։ Սինոպի երեսփոխան Հասան Ֆեհմի էֆ. սա հարցումը ուղղած էր պատերազմական նախարարութեան.—«Զինուորագրութեան օրէնքը կը տրամադրէ որ անհատ մը, երբ իրմէ զատ նեցուկ մը չունենայ իր ընտանիքին համար, և զինուորական ծառայութեան վիճակը ելլէ, այդ անհատը զերծ կը նկատուի նոյն ծառայութենէն։ Սակայն ասոր հակառակը կը պատահի. ի՞նչ է պատճառը։» Պատերազմական պաշտօնարանին հետեւակներու ճիւղին նախագահ Ֆերիտ փաշա, որ նոյն նախարարութեան կողմէ եկած էր, բեմը ելաւ և, զինուորագրութեան օրէնքին այդ տրամադրութիւնը հաստատելով հանդերձ, ըսաւ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ ամուսնացածները բացառութիւն մը կը կազմեն։ Սինոպի, Գոնիայի ու Պրուսայի երեսփոխանները խստիւ քննադատեցին այդ բացառիկ գործողութիւնը։ Ֆերիտ փաշա պատասխանեց թէ այդ գործողութիւնը կայսերական իրատէով տրուած որոշումի մը արդիւնք է, որով ուրիշ որոշում մը միայն կրնայ զայն ջնջել։ Սինոպի երեսփոխանը դիտել տուաւ թէ այդ որոշումը, որուն համար կ'ըսուի թէ Իրատէով վաւերացած է, 1263 թուականին տրուած և 25-30 տարի յետոյ զինուորագրութեան օրէնք մը պատրաստուած է, որով այդ որոշումը ջնջուած կ'ըլլայ։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը, ժողովը ընդունեց Տէրսիմի երեսփոխան Լուտֆի պէյի բանաձեւը, որով խնդիրը պէտք է պետական Խորհուրդին յղել, քանի որ զինուորագրութեան օրէնքին մեկնութեանը կը վերաբերի։

Ցետոյ բեմը ելաւ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան օգնական Ֆուատ պէյ, և, Աֆրիկեան Տրիպոլսէն մինչեւ Սինոնի գիծը երկարելիք հեռագրական թելին չինութեան մինչեւ հիմա յապաղելուն նկատմամբ եղած հարցապնդումին պատասխանելով, կարգ մը բացատրութիւններ տուաւ և յայտարարեց թէ այդ չինութիւնը փութով պիտի կատարուի։ Հարցապնդող երեսփոխանը, մաղթելով որ խոստացուած բարենորոգումները գործադրուին, տրուած բացատրութիւնները բաւական նկատեց. միւս կողմէ ըսաւ նաեւ թէ Աֆրիկեան Տրիպոլսէն փետր. 9ին քաշուած հեռագիր մը փետր. 18ին Կ. Պոլիս հասած էր։

Ատենապետը յայտարարեց թէ 1324 տարուան պարտքերու հատուցման վերաբերեալ օրինագիծը տպագրուած ըլլալով պիտի բաշխուի։ Ժողովը որոշեց առժամեայ արձակուրդ տալ իրենց ծննդավայրերը երթալ ուզող չորս երեսփոխաններու։ Ժամ 7ին առաջին գումարումը աւարտեցաւ։

Երկրորդ գումարում.— Ժամ 8ին ատեանը վերստին բացուեցաւ։ Երզնկայի երեսփոխան Օսման Ֆեվզի էֆ. հարցապնդում մը ուղղած էր Տէրսիմի աւազակութեանց նկատմամբ։ Ներքին գործոց խորհրդական Ատիլ պէյ բեմը ելլելով սա յայտարարութիւնները ըրաւ.

«Տէրսիմի խնդիրը հիւանդութիւն մըն է որ Անատոլըի սիրտը կը վիրաւորէ։ Ցաւալի է որ այդ հիւանդութիւնը դեռ կը շարունակէ։ Հայրենիքին մեծ մասը ճարտար դարմաններու կարօտ է մեծապէս, վասն զի Տէրսիմի մէջ մինչեւ հիմա եղածները արդիւնք մը չունեցան։ Ուրեմն պատճառը պէտք է փնտռել, որպէս զի միեւնոյն սխալին մէջ չիյնանք։ Տէրսիմի մէջ ապստամբութիւնները շարունակողը մեծ տգիտութիւնն է։ Ժողովուրդը թէեւ ուշիմ է, բայց կրթուելու և դաստիարակուելու մեծ պէտք ունի։ Ամէն բանէ առաջ հանրային կրթութիւնը պէտք է տարածել այդ կողմերը։ Ամէն աստիճանի վարժարաններ հաստատելու և նախնական կրթութիւնը պարտաւորիչ ընելու է։ Ասկէ առաջ խիստ անհրաժեշտ է անդորրութեան ապահովութիւնը, որպէս զի կարենանք բարենորոգմանց ձեռնարկել։ Մինչեւ հիմա ի՛նչ յաջողութիւն ձեռք չբերուեցաւ։ Տէրսիմի աւազակները, 1323ին, յարձակեցան Ակնայ, Չմշկածագի և Քէմախի վրայ. զօրաբաժին մը ղրկուեցաւ. զինուորները հազիւ հոկտեմբերի կէսին կրցան ժամանել. այդ միջոցին ալ ձմեռը վրայ հասած էր, որով փոխադրութեան միջոցներու չգոյութենէն զինուորները հարկադրուեցան ետ դառնալ։ Այդ զինուորական գործողութիւնը Տէրսիմցիներուն ապստամբութիւնը աւելցուց. 1324ին սկիզբները յարձակումները ձեռնարկեցին։ Օվաճըքի բերդը պաշարեցին։ Զօրաբաժին մը ղրկուեցաւ. երբ բաւական յաջողութիւն ձեռք բերուած էր, պարէնի նուազութիւնը սկսաւ. զինուորները հարկադրուեցան վերադառնալ. քանի մեռեալ ունեցան և նոյնքան ալ զէնքեր կորսնցուցին։ Ասոր վրայ պէտք եղած պարէնը հոգացուեցաւ և նորէն զինուորական առաքում կատարուեցաւ երեք թեւի վրայ։ Եւկազիի մէջ միացան. հետապնդումները շարունակուեցան, բայց չատ չանցած նորէն պարէնի նուազութիւնը սկսաւ, որով զինուորական շարժումները դանդաղեցան։ Այդ միջոցին աւազակները ցրուած ըլլալով, զինուորները վերադարձան դեկտեմբերին։ Ցետոյ յանձնախումբ մը ղրկուեցաւ, որ հաստատեց թէ զինուորներուն բարոյական կորովը ջլատուած էր մեծ մասամբ. վաշտերը վերադարձած էին։ Զինուորներէն շատերը հիւանդացած էին։ Ինչպէս կ'երեւայ, զինուորական առաքումը անժամանակ կատարուած էր, պարէն ձեռք բերուած չէր և զինուորական շարժումն ալ ապարդիւն մնացած էր։ Ուստի միեւնոյն սխալը նորէն չգործելու համար պէտք է ամէն բան ժամանակին մտածել։ Հետեւաբար կառավարութիւնը կ'ուզէ այն տեսակ զինուորական զօրութիւն մը ղրկել, որուն բոլոր պէտքերը հոգացուած ըլլան։ Այդ մասին բանակցութիւններ կը կատարուին թէ զինուորները ո՛ր տեղերէն առնելով պէտք է ղրկել։ Ես կը կարծեմ որ Տէրսիմի մէջ զինուորական մեծ շարժումի մը պէտք պիտի չմնայ. խնդիրը խաղաղութեամբ պիտի կարգադրուի։ Այդ արդիւնքին վրայ հարկ է բարենորոգմանց կիրառումին ձեռնարկել։ Ասոր համար ժամանակի և բաւականաչափ զօրութիւն մը պատրաստելու պէտք կայ. այդ մասին ալ ճամբաներու կարօտ ենք։ Ըլլալիքները ելմտացոյցին և զինուորական պատրաստութեանց պէտք ունին։ Պատերազմական Նախարարութեան հետ բանակցութիւններ կը կատարուին։ Վստահ եմ որ կատարուելիքները սահմանադրական տէրութեան մը վայելուչ եղանակով տեղի պիտի ունենան։»

Հարցապնդող երեսփոխան Օսման Ֆեվզի էֆ. խօսք առնելով ըսաւ.

«Տէրսիմի ժողովուրդը երեք մասի կը բաժնուի. մէկը՝ հլու ժողովուրդը, որ աւազակներուն ձեռքէն կը տառապի։ Երկրորդը՝ առերեւոյթս կառավարութեան հնազանդ է, սակայն գաղտնի ապստամբութիւն կը կատարէ։ Երրորդը՝ հրապարակաւ ապստամբութիւն կ'ընէ։ Տէրսիմի հարստահարեալ ժողովուրդը այն վիճակին հասած է որ այլեւս չի կրնար տոկալ աւազակաց արարքներուն։ Աւազակները մինչեւ հիմա կրնային պատժուիլ, սակայն ափսոս որ նախորդ շրջանին մէջ կուսակալներուն ոչխարներ կերցնելով և կաչառք տալով խնդիրը այս վիճակին հասաւ։ Մեր սահմանադրական վարչութեան պարտականութիւն է այլեւս բոլորովին արգիլել աւազակութիւնները։ Բարենորոգման համար զինուորական զօրութիւն պէտք է ղրկել։ Հանրային կրթութեան տարածումն ալ անհրաժեշտ է, բայց բարենորոգումներուն տեւական հանգամանք մը տալու համար պէտք է որ չինուելիք զօրանոցներուն մէջ մէկ քանի տարիներ բաւականաչափ զինուորներ գտնուին։ Հաւանական է որ գարնան հետ, երբ ճամբաները բացուին, այդ աւազակները վայրագ յարձակումներու ձեռնարկեն։ Քանի որ Դ. զօրաբանակը այնքան մօտ է, զինուորական առաքմանց համար մեծ ծախքի մը պէտք չկայ։ Շրջակայ վայրերու ոչխարի տուրքը ևեթ ասոր յատկանայ, այդ գործին համար բաւական է։»

Չարչամպայի երեսփոխան Ահմէտ էֆ. սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Օսման էֆ. չատ լաւ խօսեցաւ։ Ակնէն նամակ մը եկաւ, ուր ըսուած է թէ այդ տեղին, Չմշկածագի ու Քէմախի մէջ անցեալ տարիէն ի վեր 80,000 ոսկիի ստացուածք փճացած է։ Աւազակութիւնը 25-30 տարիներէ ի վեր կը շարունակէ։ Այսչափ բողոքներ արդիւնք մը չունեցան։ Խորհրդականը ըսաւ թէ ժամանակին զինուոր ղրկուած է, անօթի մնացած են, դրամը բաւական չէ եղած։ Երէնքեօյի մէջ ազգը այս ինչ փաշային ապարանքին համար մինչեւ 80,000 ոսկի կը գտնէ, ինչպէս կ'ըլլայ որ այդ գործին համար չի կրնար գտնել (Ծափեր)։ Կարգ մը փաշաներ ղրկուեցան. աւազակները իրենց կողոպտած դրամներուն կէսը ատոնց տուին։ Եթէ հիմակ ալ այդ տեսակ մարդեր ղրկուին, դեռ երկու հարիւր տարի այս երկիրը չի բարեկարգուիր։ Զինուորներուն անօթի մնալը և դրամի չգոյութիւնը պատճառներ չեն կրնար ըլլալ. բուն իսկ պատճառը այս տեղի աւազակներուն և հարստահարիչներու ընկերակից ըլլալն է այն տեղիներուն հետ։ Երկու տարի է բնաջինջ ըրին նոյն տեղի ժողովուրդը (Ծափեր)։ Ազգը հարիւր հազարաւոր զինուոր կը անուցանէ. միթէ երեք վաշտ զինուոր ապրեցնելու կարող չէ՞։ Ամենքս ալ կ'աշխատինք մեր զինուորները կշտացնելու։»

Ներքին գործոց խորհրդական Ատիլ պէյ պատասխանելով ըսաւ թէ այդ յոռի արարքները նախկին վարչութեան կը վերաբերին, որով սահմանադրական ներկայ կառավարութիւնը չի կրնար ատոր համար պատասխանատու նկատուիլ։ Տէրսիմի երեսփոխան Լուտֆի պէյ ալ ըսաւ թէ մինչեւ հիմա Տէրսիմի աւազակութեանց առաջքը չառնուելուն պատճառներէն մէկն ալ Խարբերդի կուսակալին և Դ. զօրաբանակին հրամանատարին միջեւ եղած մրցակցութիւնն է։ Հնազանդութիւն յայտնող աւազակները ամբողջ երաշխաւորութեան տակ չեն առնուիր, վասն զի կուսակալը կ'ուզէ յաջողութիւն մը ձեռք բերել։ Ժամանակին Նուսուհի պէյ ալ հնազանդութիւն յայտնած էր, բայց հինգ-վեց ամիս ետքը նորէն աւազակութիւնները սկսան։ Երեսփոխանը յարեց.—«Հնազանդութիւն յայտնողները հիմա խառն յանձնաժողով մը պիտի կազմեն՝ անհատական իրաւանց պաշտպանութեանը և հատուցմանը համար. ասոր անդամները պիտի բաղկանան աղաներէ ու կառավարական պաշտօնեաներէ։ Այդ տեսակ յանձնաժողով մը երկու տէրութեանց միջեւ կը կազմուի։ Հնազանդութիւն յայտնողները զինուորներէն առնուած երեք հարիւր մաուզերեան հրացանի տեղ քսանըհինգ հատը վերադարձուցին։ Տէրսիմի բարենորոգմանը համար աղաները պէտք է առժամաբար անկէ հեռացնել և կամ զօրաւոր երաշխաւորութեան տակ առնել։ Ներման մասին ալ պետական Խորհուրդին կողմէ օրինագիծ մը պատրաստուելու է։ Բարենորոգումը ատոնցմէ ետքը կուգայ։ Բնական է որ ելմտացոյցին մէջ վարկ մը պիտի գտնուի։ Երզնկայի ու Խարբերդի միջեւ ճամբան եթէ բացուի, հեռաւորութիւնը տասը օրէն երեքի կ'իջնէ։ Անցեալ անգամուն աւազակները պատժելու համար 200,000 ոսկի ծախսուեցաւ։ Քիւրտերէն մէկը ըսաւ թէ այդ դրամին մէկ քառորդը եթէ իրենց տրուէր, տասը տարի հանգիստ կը նստէին։ Վնասը այդքան ալ չմնաց։ Զինուորները հունձքի առեն իրենց գործերէն մնացին. ելմտական գանձն ալ այդ պատճառաւ վնասուեցաւ։ Այս պարագայի մէջ պէտք է որ կուսակալը տեղեկագրէ յայտնուած հնազանդութիւնները ընդունելու պայմանները։ Գլխաւոր խնդիրը անդորրութեան հաստատուելուն համար ապահով ըլլալն է։» Ցետոյ խօսեցաւ Կ. Պոլսոյ երեսփոխան Մուսթաֆա Ասըմ էֆ., որ համամիտ գտնուելով Լութֆի պէյի, ըսաւ թէ գործնական միջոցներ պէտք է ձեռք առնել։ Պրուսայի երեսփոխան Իսմէր Ֆէվզի էֆ. քննադատեց ներքին գործոց խորհրդականին յայտարարութիւնները և ըսաւ թէ նախորդ վարչութեան ծանրաչարժութիւնը ներկայ վարչութեան վրայ ալ կը տեսնուի։ Ներքին գործոց խորհրդականը նորէն պատասխանելով կրկնեց նախապէս ըսածները. յարեց թէ զինուոր ղրկելու և ճամբաները չինելու համար բանակցութիւն կը կատարուի պատկանեալ պաշտօնարաններուն հետ։ Երզնկայի ճամբուն չինութեանը համար պէտք եղած վարկը պիտի ուզուի. վերջապէս կառավարութիւնը պէտք եղածը ընելու մասին չի թերանար։ Ցետոյ ժողովը մեծամասնութեամբ ընդունեց Կ. Պոլսոյ երեսփոխան Մուսթաֆա Ասըմ էֆ.ի հետեւեալ բանաձեւը.

«Անհրաժեշտ է որ Օսմ. Ասիոյ մէջ, Եէմէնէն ետքը, երկրորդ աստիճանի կարեւորութիւն ունեցող Տէրսիմի խնդիրը բարւոք կերպով կարգադրուի, այդ տեղերը անդորրութիւնն ու ապահովութիւնը պէտք եղածին պէս հաստատուի և շրջականներու հլու ժողովուրդը զերծ մնայ եղած հարստահարութիւններէն. ուստի բռնակալութեան նախորդ տարիներուն մէջ եղածին պէս, ազատութեան այս բարեբաստիկ շրջանին մէջ ալ պէտք է անմիջական ու վճռական միջոցներով տեղի չտալ աւազակներուն երկրակործան և ապերասան յարձակումներուն։ Պէտք է նախ զանոնք պատժել ու յետոյ բարենորոգմանց ձեռնարկել և ասկէ վերջը պատահելիք ամէն տեսակ անկարգութեանց համար միայն կառավարութիւնը պատասխանատու ճանչնալ։ Այս պայմաններով բաւական կը նկատենք տրուած բացատրութիւնները և օրակարգին կ'անցնինք։»

Ցետոյ ձեռք առնուեցաւ Հիճազի նահանգին կացութեան խնդիրը։ Այդ մասին ներքին գործոց խորհրդականը սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Իրաւ է որ Մէտինէի մէջ յարձակումներ կատարուած են, վասն զի զինուորները իրենց արձակուիլը խնդրելով կառավարութեան դէմ ըմբոստացան։ Ասկէ զատ Արաբները Մէտինէի վրայ յարձակեցան, որով պատերազմական նախարարութեան ծանուցուեցաւ պէտք եղածին չափ զինուոր ղրկել։ Այդ տեղին անդորրութիւնը ապահովելու համար ուղտ հեծած երեք հարիւր հեծեալ զինուորներու խումբ մը կը պատրաստուի։ Մէքքէի գալով, կարգ մը մարդեր, որոնց անձնական չահուն կը վնասէր Սահմանադրութեան հռչակուիլը, յեղափոխութիւն յարուցին։ Այդ միջոցին ուխտագնացութեան ժամանակ ըլլալով, տեղւոյն հրամանատարը չկրցաւ ձերբակալել պարագլուխները, բայց հիմա ատոնք ձեռք անցուած են։ Այդ անձերուն դատուելուն եղանակը խնդրոյ առարկայ եղաւ։ Հոն ընդհանուր դատախազ մը և հարցաքննիչ դատաւոր մը ղրկուելով նախնական քննութիւնները պիտի կատարուին։ Ամբաստանեալները, յետոյ, շրջակայ նահանգ մը պիտի ղրկուին դատուելու համար։ Ցայտնի է թէ Հիճազի մէջ անդորրութիւնը հաստատելու համար զինուորի պէտք կայ։ Այդ մասին պատասխանատու պաշտօնեայ Քեազիմ փաշայի կարծիքը ուզուեցաւ, որ բազմաթիւ զինուոր պահանջեց։ Մէտինէի հրամանատարը չորս վաշտ զինուոր ուզեց։ Այդ առթիւ անհամաձայնութիւն մը ծագեցաւ երկու հրամանատարներուն միջեւ. երբ խնդիրը կարգադրուի, ծրագիրը պիտի գործադրուի։ Կառավարութիւնը տեղեկութիւն չունի այն զրոյցին թէ հեռագիրները գրաքննութեան կ'ենթարկուին. եթէ դրական ապացոյց մը մէջ բերուի, պէտք եղածը կ'ըլլայ։»

Մէկ քանի երեսփոխաններ խօսելէ ետքը, տրուած բացատրութիւնները բաւական նկատուեցան։

Ապա ձեռք առնուեցաւ վկայական չունեցող փաստաբաններուն դէմ դրուած արգելքին խնդիրը։ Դատական նախարար Նաղըմ փաշա, որ առաջին անգամ ըլլալով ժողովին կը ներկայանար, յայտարարեց թէ փաստաբանութիւնը վկայականի և արտօնագրի ենթակայ է, թէ 1292ին հաստատուած կանոն մը, որ մինչեւ հիմա կը գործադրուի, 1303ին քիչ մը բարեփոխուած է։ Նախարարը յարեց թէ բժշկութեան պէս փաստաբանութիւնն ալ պէտք է մենաշնորհ մը ըլլայ, ինչ որ մեծ զօրավիգ մը կ'ըլլայ անհատներու իրաւունքին պաշտպանութեանը և դատաւորներու կողմէ արդարութեան բաշխուելուն։ Վկայական չունեցող փաստաբանները քննութեան հրաւիրուած են և քիչ ատենէն Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացուի այդ մասին պատրաստուած կանոնագիր մը։ Ժամը 10ի մօտեցած ըլլալով պահ մը նիստը դադրեցաւ։

Երրորդ գումարում.—Փաստաբաններու խնդրոյն վիճաբանութիւնը չարունակուելով, Հալէպի երեսփոխան Ալի Ճէնանի պէյ դէմ խօսեցաւ փաստաբանութեան մենաշնորհին և ըսաւ թէ ամէն վկայեալ փաստաբան՝ պարկեշտ, և վկայական չունեցող ամէն փաստաբան ալ տգէտ ու չահամոլ չի կրնար ըլլալ։ Գոնեայի երեսփոխան Մէհմէտ Վէհպի էֆ. հակառակը պնդեց։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ թէր ու դէմ խօսեցան։ Դատական նախարարը նորէն բեմը ելլելով ըսաւ թէ քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ փաստաբանները, որոնք դատարաններու լրացուցիչ մէկ մասը կը կազմեն, վկայական ու արտօնագիր ունենալէ զատ փաստաբանական կաճառի մը քոնթրոլին տակ կը գտնուին։ Այս յայտարարութենէն ետքը տրուած բացատրութիւնները մեծամասնութեամբ բաւական նկատուեցան։

Ցետոյ ձեռք առնուեցաւ 1324 տարեշրջանին պարտքերու հատուցման եղանակին օրինագիծը և ելմտական յանձնաժողովին տեղեկագիրը։ Այդ օրինագիծը կը տրամադրէ թէ 1324էն փոխանցուած պարտքերը պիտի հատուցուին՝ նախ 1325ի փոխանցուած գումարներէն, երկրորդ՝ մարտի ու ապրիլի մէջ նախորդ տարիներու հաչուոյն յանձնեալ հասոյթներու գանձումներէն և երրորդ՝ այն փոխարէններէն որոնք պիտի սահմանուին 1323 տարիէն առաջուան շրջաններուն պատկանող երկրորդ պարտքերու հատուցմանը. ատոնց վճարման եղանակը քննութեան և խորհրդակցութեան ենթարկուած է։ Ելմտացոյցի յանձնաժողովը կ'ընդունի առաջին երկու մասերը, իսկ կը մերժէ երրորդը, վասն զի գանձուելիք յանձնեալ հասոյթները, Երեսփ. Ժողովին տրուած ելմտացոյցի օրինագիծին նայելով, իբրեւ հասոյթ ցոյց կը տրուին 1325 տարուան համար։ Այդ վիճակին մէջ իսկ դարձեալ կարելի չըլլար ելմտացոյցը հաւասարակչռել։ Եթէ այդ յանձնեալ մասերը 1324ի պարտքերուն հատուցմանը յատկացուին, նախ 1325ի հասոյթներուն մասը պիտի նուազի, ինչ որ հակասութիւն մը առաջ պիտի բերէ երկու օրինագիծներուն միջեւ։ Երկրորդ՝ շփոթութիւններ ալ կրնայ առաջ բերել, վասն զի 1325ի հաչուոյն վճարում կատարել ուզողները պիտի ուզեն 1324ի հաչուոյն անցընել։ Յանձնաժողովը վերոգրեալ երրորդ մասը մերժելով, օրինագիծը բարեփոխած է։ Այդ բարեփոխութիւնը բաւական վիճաբանութիւն առաջ բերաւ Երեսփ. Ժողովին մէջ։ Երեսփոխաններէ ոմանք յայտարարեցին թէ քանի որ 1324 տարուան գանձումները 1325ի հասոյթներուն մէջ կ'անցուին, ի՛նչու 1324ին պարտքերը դարձեալ 1325ին գանձուելիք 1324ի յանձնեալ հասոյթներէն չեն հատուցուիր։ Այդ պարագան արդարութիւն չէ. առնելիքի տէրերուն իրաւունքներուն կը վնասէ։ Բաւական վիճաբանութիւն կատարուելէ ետքը, խնդիրը քուէի դրուեցաւ և 10ի դէմ 113 ձայնով ընդունուեցաւ ելմտացոյցի յանձնաժողովին տեղեկագիրը։ Ժամ 1ին մօտեցած ըլլալով ատեանը փակուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԻ խորհրդարանական յանձնաժողովը որոշած է ամէն օր գումարուիլ՝ ելմտացոյցի մասին իր քննութիւնները աւարտելու համար։ Այդ կերպով իսկ հազիւ պիտի կրնայ երկու-երեք ամիսէն աւարտել իր գործը։ Յանձնաժողովը նախ քննութեան առաւ Սուլթանին և կայսերական գերդաստանին անդամներուն թօշակները, զորս սապէս սահմանեց.

Սուլթանին՝ ամսական 25,000 ոսկի (մինչեւ հիմա 50,000 էր), գահաժառանգ իշխանին՝ 2000, կայսերազուն այն իշխաններուն, որոնց հայրը կայսրութիւն բրած է, 500 (մինչեւ հիմա Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ, 1200 ոսկի կ'առնէր և Սիւլէյման, Վահէտտին ու Մէճիտ էֆ.ները՝ 800, Սէյֆէտտին էֆ.՝ 300 և Սալահէտտին էֆ.՝ 400), այն իշխանուհիներուն, որոնց հայրը կայսրութիւն բրած է (ամուսնացած ըլլան թէ ոչ) 250, հայրերնին մեռած կայսերազուն իշխաններու տղոց՝ 100 և աղջիկներուն՝ 50, մեռնող վեհապետին Գատըն Էֆէնտիներուն՝ 100 (ընտանիք չկազմող կայսերազուն իշխաններուն ու Գատըն Էֆէնտիներուն ամսաթօշակ պիտի չյատկացուի)։ Բոլոր այս թօշակները ուղղակի ելմտական գանձուն կողմէ ուղղակի պիտի հատուցուին իւրաքանչիւրին։ Այս առթիւ աւելորդ չէ դիտել թէ միւս երկիրներու վեհապետները ո՛րքան տարեթոշակ կը ստանան։ Մ. Նահանգաց նախագահը տարեկան կը ստանայ 6250 ոսկի, Զուիցերիոյ Հանրապետութեան նախագահը՝ 675, Բրուսիոյ թագաւորը՝ 585,000, Անգլիոյ թագաւորը՝ 500,000. Աւստրիոյ կայսրը՝ 1 միլիոն 150,000, Պելճիքայի թագաւորը՝ 200,000, Հոլանտայի թագուհին՝ 100,000, Իտալիոյ թագաւորը՝ 712,500, Սպանիոյ թագաւորը՝ 350,000, Փորթուգալի թագաւորը՝ 190,000, Տանիմարքայի թագաւորը՝ 120,000 և Յունաստանի թագաւորը՝ 65,000։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկուան նիստին մէջ նկատողութեան առաւ տուրքերու գանձման համար վերջերս պատրաստուած օրինագիծը և որոշեց Երեսփ. Ժողովին յղել։ Խորհուրդը որոշեց վերջ մը տալ Տէրսիմի ու շրջականներուն մէջ պատահած արարքներուն։ Նախարարաց Խորհուրդը, ասկէ վերջը, չաբաթը երկու անգամ պիտի գումարուի կիրակի և չորեքշաբթի օրերը։

ԵՊԱՐՔՈՍԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Թանին կը հերքէ մէկ քանի օրէ ի վեր երեւան ելած այն զրոյցները թէ Քեամիլ փաշա նորէն Եպարքոս պիտի ըլլայ։ Թանին կը յարէ որ այլեւս անցած են քմահաճօրէն Եպարքոս պաշտօնանկ ընելու ժամանակները։ Այդ փոփոխութիւնը Երեսփ. Ժողովին քուէով միայն կրնայ ըլլալ։ Հետեւաբար, կը յարէ նոյն թերթը Քեամիլ փաշա Եպարքոս ըլլալու համար Օսմ. Միութեան ու Յառաջդիմութեան Կոմիտէն պէտք է կորսնցնէ Երեսփ. Ժողովին մէջ հիմա իր ունեցած մեծամասնութիւնը և ազատականներու կուսակցութիւնը մեծամասնութիւն չահի։

ԱԶԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան նախագահութիւնը ստանձներ է նախորդ Եպարքոս Քեամիլ փաշա։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱԽ ՉԿԱՅ.— Երէկ իրիկուն եւրոպական զանազան մայրաքաղաքներէ և Պելկրատէ Բ. Դուռը հասած հեռագիրներ կը ծանուցանէին թէ պատերազմի երկիւղները բոլորովին անհետացած են։

—Շաբաթ օրը Աւստրիոյ դեսպանը երկար տեսակցութիւններ ունեցաւ Եպարքոսին հետ։ Ներկայ էր նաեւ արտաքին գործոց նախարարի փոխանորդ Նորատունկեան էֆ.։ Երկար խորհրդակցութիւն մը կատարեցին և արդիւնքը հաղորդեցին Աւստրիոյ դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Թոլոսայի, որ Բ. Դրան մէջ կը սպասէր։ Կ'ըսուի թէ այդ խորհրդակցութեանց առարկան էր Թուրքիոյ չէզոքութիւնը, երբ Աւստրիոյ և Սերպիոյ միջեւ պատերազմ ծագի։

—Բ. Դուռը հեռագրեց Պելկրատի օսմ. դեսպան Աղարեան էֆ.ի՝ քննութիւն կատարել և փութով տեղեկագրել թէ ո՛ր աստիճան ստոյգ են այն զրոյցները որոնց համաձայն Ռուսիա պիտի առաջարկէ Սերպիոյ փոխարինութիւն մը ընել Եէնիբազարի գաւառէն, թէեւ սերպ կառավարութիւնը պաշտօնապէս ծանուցած է թէ այդ տեսակ բան մը բնաւ գոյութիւն չունի։

—Բ. Դրան հրամանով Գ. զօրաբանակին սպայակոյտի նախագահ Բէրզէվ փաշա, առջի օրը, ճամբայ ելաւ դէպի սահմանագլուխ, որպէս զի Աւստրիոյ ու Սերպիոյ միջեւ յարաբերութիւնները երբ խզուին, զգուշութեան համար ամրացնէ Եէնիբազարի գաւառին հիւսիսային կողմը։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Կ. Պոլսէն կը գրեն վիեննական թերթերուն թէ վերջերս պատահած կարգ մը միջադէպերու հետեւանքով, Բ. Դուռը հարկադրուեր է ծանուցանել Բեգերսպուրկի, Լոնտոնի, Բարիզի ու Հռոմի իր ներկայացուցիչներուն՝ յիշեցնել նոյն կառավարութեանց այն խոստումը զոր տուած էին Կրետէի մէջ իրաց կացութեան նկատմամբ։

ԱԹԷՆՔԷՆ վիեննական թերթերուն կը գրեն թէ բոլորովին սխալ են այն զրոյցները որոնց համաձայն Հելլէն հրոսախումբեր վերստին գործի ձեռնարկած ըլլան Մակեդոնիայի մէջ։

ՆԱԽԿԻՆ ԵՊԱՐՔՈՍ Ֆէրիտ փաշայի անուանումը՝ իբրեւ ծերակուտական և Այտընի նահանգին կուսակալի փոխանորդ, կայս. Իրատէով վաւերացաւ։ Ֆէրիտ փաշա կը պատրաստուի Իզմիր ուղեւորելու։

ԻՆՆԻՊՈԼԻ կուսակալ Հազըմ պէյ նախապէս չէ ընդուներ քաղաքապետի պաշտօնը, սակայն Եպարքոսին թախանձանքին վրայ ընդուներ է և երեք օրէն Կ. Պոլիս կուգայ։ Նախորդ քաղաքապետ Զիվէր պէյ ալ Էնկիւրիի կուսակալ կարգուած է։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷՆ.— Գուզկունճուքի ժողովուրդը, երէկ առտու, տեսնելով որ իրենց վարձած չոգենաւակը մէջտեղը չկայ, պատուիրակութիւն մը ղրկեցին նաւահանգիստի պաշտօնարանը, ուր յայտարարուեցաւ թէ ծովային նախարարութեան հրամանով այդ երթեւեկութիւնը արգիլուած է։ Պատուիրակութիւնը յետոյ Բ. Դուռը գնաց, ուր Եպարքոսը ըսաւ թէ թէ ժողովրդեան կարելի եղած դիւրութիւնը պիտի ընծայուի և գինները պիտի զեղչուին։ Պատուիրակները կարգ մը դիտողութիւններ ըրին։ Եպարքոսը պատասխանեց.— «Ուզողը նաւակով կրնայ երթեւեկել, բայց չոգենաւակները չեն կրնար բանիլ։ Եթէ բանին, ընկերութեան մը մենաշնորհի իրաւունքները բռնաբարուած պիտի ըլլան, որով կառավարութիւնը ամէն կերպով կ'արգիլէ։»

—Շիրքէթի Խայրիէի փետրուար ամսուան հասոյթն է 849,962 ղրուշ, անցեալ տարի նոյն ամսուն 866,526 էր և նախորդ տարին ալ 774.738։ Հետեւաբար ելմտական վերջացող տարեշրջանին ամբողջ հասոյթը եղած է 15,546,933 ղրուշ, անցեալ տարի եղած էր 15,611,146 և նախորդ տարին ալ 14,670,829 ղրուշ։

ՏՌԱՑԵԼՈՒԹԻՒՆ.—Սէրպեսդի վերագրեալ խորագրով յօդուածի մը մէջ կը պատմէ թէ ռուս-ճափոնական պատերազմին առեն անգլիացի թղթակից մը Միքատոյին ներկայանալ ուզելով, պարզ տունի մը մէջ ընդունուեր է Ճափոնի կայսեր կողմէ։ Պատճառը հարցնելով, Միքատոն պատասխաներ է թէ քանի որ երկրին զինուորները Մուքտէնի դաշտերուն մէջ արիւն կը թափեն, ինք չի կրնար փառաւոր պալատներու մէջ բնակիլ։ Սէրպեսդի մեծամեծ ամսաթօշակները ստացող նախարարները ու օսմ. պաշտօնատարները կը հրաւիրէ օրինակ առնել Միքատոյին այդ ընթացքէն և չչահայել աղքատ ու խեղճ ժողովրդեան արդար վաստակէն առնուած դրամները։ Նախարարները եթէ չեն կրնար, թող քաշուին։ Տակաւին չատ մը կարող ու խղճի տէր անձեր կան որ ատոնց երեսուն տարի դաս կուտան և յիսուն ոսկի ամսականով եպարքոսութիւն ու նախարարի պաշտօն վարելու պատրաստ են։ Սէրպեսդի կը յարէ.— «Փափաքելի է որ մեր վեհապետը, որ երեսուն տարի չարամիտներու մոլորութիւններէն խաբուելով մեծ չռայլութիւններ ըրաւ, ճշմարտութիւնը ըմբռնածին պէս, հին չռայլութիւնները դարմանէ և այս տարաբախտ ազգը բարձրացնելու համար, Եըլտըզի պալատէն դուրս ելլէ, ամբողջ թօշակը թողու և Թուրքիոյ մէկ մեծ Միքատոն ըլլայ։»

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Մոնիթէօր կ'ըսէ թէ նախորդ չրջանին մէջ պետական հասոյթներու կեդրոնացումին հետեւանքով, ահագին հարստութիւն մը դիզուեր է Եըլտըզի պալատան մէջ։ Հաչուի եղած է որ վաթսուն միլիոն ոսկիի անգլիական ու ֆրանսական արժեթուղթեր և Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն գնուած են. նաեւ ատոնցմէ զատ Եըլտըզի մէջ տասը միլիոն ոսկի կայ հնչուն դրամ։»

ՍԱՆՆԱՅԻ մէջ պահեստի երկու վաշտեր, որոնք եօթն-ութ տարիէ ի վեր զէնքի տակ կը գտնուէին չարունակ, ուզեր են արձակուիլ, ըսելով որ երկրագործութենէ զրկուած են և իրենց ընտանիքները անօթի կը մնան։ Այդ երկու վաշտերը տրուած կրկնակի յորդորներուն անսաստ ըլլալով, պատերազմական նախարարութեան հրամանով առանց դէմ զէնքի դիմուեր է։ Ատոր հետեւանքով զինուորներէն մէկը սպաննուեր և ինն ալ վիրաւորուեր են։ Այդ արդիւնքին վրայ երկու վաշտերը զղջում յայտներ են։

ՊԱՍՐԱՑԷՆ առնուած վերջին լուրերու նայելով, չփոթութիւնները մինչեւ մէկ աստիճան հանդարտեր են. նաեւ ճամբաները բացուելով փոխադրութիւնները և երթեւեկութիւնները վերսկսեր են։

ԾԵՐԱԿՈՒՑԱԿԱՆ.— Կայս. անձնական գանձուն նախորդ նախարար Սագըզ Ցովհաննէս փաշայի տեղ, որ հրաժարած է, Ծերակոյտի անդամ կարգուեցաւ Հայ-Համէականներու երեւելիներէն երկրագործական մասնագէտներու մարմնոյն նախագահ Երամ էֆ.։

ՄՈՒՇԻ նախորդ հրամանատար Սալիհ փաշա հանգստեան կոչուեցաւ 3750 դրուշ ամսաթոշակով։

ՊԱԼԱՏԱՆ պաշտօնատարներու այլեւս օրը երկու անգամ կերակուր պիտի չտրուի։ Ատոնց համար ճաշարան մը պիտի հաստատուի։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ.— Տրապիզոնի օսմ. ակումբը պատուիրակութիւն մը կարգեց՝ Էրզրումի, Պիթլիսի, Վանայ, Խարբերդի ու Սըվազի կուսակալութեանց հետ բանակցելու՝ Տրապիզոնի, Սամսոնի և այդ նահանգներուն միջեւ երկաթուղիի գիծեր շինելու համար։

ՌՈՏՈՍԹՈՅԻ ՄԷՋ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐ.— Նէոլողոս կ'իմանայ թէ երկու Պուլկարներ Ռոտոսթօ ժամներ են՝ հոն Պուլկարներու բնակութիւն հաստատելու համար։ Ատոնցմէ Սդոյքով, որ Ռոտոսթոյի Հայերուն հետ մեծ յարաբերութիւններ հաստատած է, պուլկար սպայ մըն է. հիմա Էտիրնէի մէջ պուլկարական ներկայացուցիչ ալ է։ Սդոյքով երկու տարի առաջ Մանասդըրի մէջ պտտած էր՝ բրոպականտի համար։

ԿԱՅՍ. ԱՆՁՆԱԿԱՆ գանձուն նախարարութիւնը ելմտական նախարարութենէն պահանջեց որ 1295էն անվճար մնացած կայս. թոշակները Թահվիլէի արժեթուղթերով չվճարուին, այլ հնչուն դրամով, բայց պետական խորհուրդը մերժեց այդ պահանջումը։

ՆԷՎՐՈՒԶԸ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ.— Այսօր թէեւ Նէվրուզը Սուլթանի (գարնանամուտ) է, սակայն Պարսիկները այդ տօնը պիտի չկատարեն և սուգ պիտի պահեն, Պարսկաստանի արիւնալի վիճակին հետեւանքով։

ԼՈՆՏՈՆԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆԸ.— Կ'ըսուի թէ Լոնտոնի օսմ. դեսպանի պաշտօնը պիտի յանձնուի կա՛մ կայս. փեսայ Ֆէրիտ փաշայի և կամ Հռոմի դեսպան Հագգը պէյի։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ օգնական կարգուեցաւ Սելանիկի Թաղապետութեան նախագահ Օսման Ատիլ պէյ։

ՄԱՔՍԱՏԱՆ բեռնակիրներուն գործադուլը դեռ կը շարունակէ. մինչեւ որ իրենց պահանջումները չգործադրուին պիտի չաշխատին։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ գտնուող ծխախոտի վաճառական Նիքոլաքի Սոսիտի էֆ. յիշատակագիր մը ղրկելով Բ. Դրան, առաջարկեց որ ծխախոտի Ռէժիին մենաշնորհի պայմանաժամը երբ դադրի, իր ցոյց տալիք դիւրութեամբ պետական գանձը տարեկան քանիերկու միլիոն ոսկիի հասոյթ մը պիտի ունենայ։

ԳՈՂ ԿԱՊԻԿԸ.— Շաբաթ գիշեր Բեբայի Եէնի Չարշիի կողմը գարեջրատան մը կապիկը յաճախորդի մը գրպանէն քառորդ ոսկի մը գողցաւ և, ետ առնուելու համար աշխատուած միջոցին, դրամը կլլեց։ Ուրիշ անգամ մըն ալ յաճախորդի մը ժամացոյցը չորթելու աշխատեր է, բայց չէ յաջողեր, վասն զի ժամացոյցը շղթայով էր։

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ.— Այս առտու Գոմիսիոն խանը Նիքոլաքի էֆ. Սարանտիի սենեակին մէջ Նիքոլաքի Տուստա անուն մարդ մը, Սակարանի գործակատար, յանկարծամահ եղաւ։

ՎԻՆԷՐ ՊԱՆԳ ՖԷՐԱՅԵՆԻ Բեբայի ճիւղը բացուած է մարտ 2/15էն սկսեալ։ 15—6

ԱՆԱՏՕԼԸԻ երկաթուղիին 8րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեդրի այսպէս է.— Հայտար-Փաշա Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեդր) 6,811 ֆր., անցեալ տարիէն 156 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 58 աւելի։ Էսկիշէհր-Գոնեայի գիծ (445 քիլոմեդր) 3,719, անցեալ տարիէն 1,380 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 869 պակաս։

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

Այս իրիկուն, Վառիէթէի մէջ կը ներկայացուի

«ԽԱՐԴԱՒԱՆՔ ԵՒ ՍԷՐ»

Կովկասի հայ տրամադիկ դերասաններու ընկերակցութեան կողմէ։

THE GLOBE TROTTER SHOE

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ,
ԱՐԱՆՑ,
ԿԱՆԱՆՑ
ԵՒ
ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
Կը
Գտնուին
ԹԻԲԻԹԻՆԻ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Ազգասէր ըլլալու զանազան ձեւեր կան։ Ասոնցմէ մէկը, սա վայրկեանիս, ազգին տասը փարայի օգուտ մը ունենալուն մէջ կը կայանայ, որովհետեւ, հակառակ անոր որ լիրբ խմբագրապետ մը ուրանայ համատարած թշուառութիւնը որուն տակ կը հեծէ Հայաստանի բնակչութիւնը, գրեթէ ամէն օր անօթութենէ և ցուրտէ մեռնող մարդկային արարածներ կան հեռու, մեր աչքերէն հեռու, բայց վերջապէս կան։

Այս թշուառներուն վիճակին դարման մը տանելու համար է որ ազնիւ Հայեր եթէ չեն կրնար ալ ուղղակի դրամայէս օգտակար ըլլալ իրենց հայրենակիցներուն, գէթ զանազան ձեւերով դրամական աղբիւրներ մտածելու փութկոտութիւնը կ'ունենան։

Այդ ազնիւ Հայերուն դասակարգին կը պատկանի անշուշտ Պ. Խորթումեան, որ նամակ մը գրելով մեզի՝ տարեկան 27,000 ոսկիի դիւրին ու անվրէպ հասոյթ մը ձեռք բերելու միջոցները կը բացատրէ։ «Ա՛լ ամէն ոք ձանձրացաւ նպաստ տալէ. որպէս զի այս ձանձրոյթը վերնայ, հանրութեան նկատողութեանը կը յանձնեմ նպաստի ամենահեշտ աղբիւր մը, որուն գործադրութեամբը պիտի ունենանք տարեկան 27,000 ոսկիի հասոյթ մը...»։

Ահա՛ թէ որոնք են Պ. Խորթումեանի առաջարկած միջոցները։

Նախ Պոլսոյ Հայութեան թիւը ընդունելով 80էն 90,000, ասոնցմէ 18,000 հոգին իբրեւ գինեմոլ կը նկատէ և կը խնդրէ որ այս 18,000 Հայերը ամէն օր տասը փարայի պակաս խմեն և այդ տասը փարան յատկացնեն Հայաստանի սովեալներուն։ Ասանկով ամսական 1200 ոսկիի հասոյթ մը կը գոյանայ եղեր, առանց ոչ մէկուն ծանրաբեռնութիւն մը պատճառելու։ Տարին կ'ընէ 15,000 ոսկի։ Ինչ աղուոր գումար։ Աս մէ՛կ։

Խմողները ձգելով՝ Պ. Խորթումեան ծխողներուն օձիքին կը փակչի։ Կ'ընդունի որ Պոլիս առնուազն 30.000 Հայ ծխող կը պարունակէ (ընդ որս և ազնուուհի հայ տիկնայք), որոնք եթէ օրական հինգական փարայի զոհողութիւն մը ընեն. պիտի գոյանայ օրը 35 ոսկի, իսկ ամիսը 1000 ոսկի և տարին 12,000 ոսկի, որուն համար «անե՛ղ գումար» կ'ըսէ Պ. Խորթումեան։ Աս երկրորդ։

Հետեւապէս՝ առանց մէկուն գլխուցաւ պատճառելու տարին կ'ունենանք 27 հազար ոսկիի կլորիկ և աղուորիկ գումարը, որուն ա՛յնքան պէտք կայ մանաւանդ սա վայրկեանիս Հայաստանի մէջ, հակառակ մեծանուն հայ խմբագրապետ Բիւզանդ էֆ. Քէչեանին թերահաւատութեանը։

Այնքան շլացուցիչ կը գտնեմ սա գումարը որ կը մղուիմ հրաւիրել Պոլսոյ բոլոր ծխողներն ու խմողները Պ. Խորթումեանին հրաւէրին և յորդորին համակերպիլ և մէկ տարուան մէջ զայն գոյացնելով բարւոքել մեր հեք գաւառացի եղբայրներուն անճառելի խեղճութիւնը։

Բայց, աւա՛ղ, երազ և սոսկ երազ մըն է որ կը տեսնանք, ո՛վ ազնիւդ Պ. Խորթումեան, և կը համարձակիմ ըսելու որ ձեր առաջարկած այս երկու գործնական միջոցներն ալ անգործնական և անգործադրելի են, վասն զի 19000 հայ խմողներէն ոչ մէկը իր խմածէն տասը փարայի պակաս պիտի բարեհաճի խմել և 30000 ծխողներէն (ընդ որս և տիկնայք) ոչ մէկը պիտի յօժարի մէկ սիկառէթ պակաս ծխել՝ Հայաստանի սովահար մեր ազգակիցներուն պատառ մը հացի փարա գոյացնելու համար։ Պ. Խորթումեանը տարապայման լաւատեսութիւն մը ունի իր ազգակիցներուն ազգասիրական զգացումներուն մասին. կը կարծէ թէ մենք Հայերս այնքան հայրենասէր ենք որ մինչեւ անգամ մեր խմելիքին ու ծխելիքին վրայէն բան մը կը պակսեցնենք ի սէր... հայրենասիրութեան։ Բաբէ՛, ո՛րքան կը սխալիք, բարեկամ։ Մենք շատ անգամ Քէչեանի տեսակէն հայրենասէրներ ենք. երբոր խնդիրը մեր քէֆին կամ մեր քսակին դպչելու վրայ է, աշխարհիս առաջին հանրաքաղաքացիները կը դառնանք, իսկ հակառակ պարագային միայն համոզուած ու անկեղծ ազգասէրներ ենք, ինչ և իցէ. շատ լաւ չէ յաճախ սա՛նկ ճշմարտութիւններ ըսելը. կարծես թէ քիչ մը միամիտ ըլլալը լաւագոյն է և աւելի բարեբաստիկ։

Այսուհանդերձ, ձեր առաջարկը ահա ներկայացուցի հանրային կարծիքին, Պ. Խորթումեան, որպէս զի անիրաւութիւն մը ըրած չըլլամ թէ՛ ձեզի որ վերջապէս օգտակար առաջարկի մը հեղինակն էք, թէ՛ Հայաստանի սովեալներուն որոնք անհամբեր և ակնկառոյց կը սպասեն ձեր գոյացնելիքին պէս փրկարար գումարներու և թէ մանաւանդ այն հայ անձնուէրներուն որոնք իրենց խմելիքին ու ծխելիքին վրայէն օրական տասնհինգ փարայի խնայողութիւն մը պիտի ընեն և տանին յանձնեն ուր որ անկ է։

Պարտականութիւն մը կատարած ըլլալու խղճի հանդարտութիւնը ունիմ։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ԴԷՊՔԸ

Շուրայի Իւմմէդ հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները ստացած է Կեսարիոյ դէպքին վրայ, ուր չորրորդ վաշտը ղրկուած է. «Ահաւասիկ այն պատճառները, որոնք Կեսարիոյ դէպքը առաջ բերած են։ Յեղաշրջումէն յետոյ՝ Պոլսոյ ժողովուրդը հին բռնաւորներէն շատերը խայտառակելով ու նշաւակ ընելով՝ բռնադատած էր որ իրենց գործէն քաշուին։ Այս բանը, լրագիրներու միջոցաւ, գաւառներու մէջ ալ իմացուած ըլլալով, գաւառի ժողովուրդը ձեռնարկած է պաշտօնանկ ընելու չուզած պաշտօնեաները։ Կեսարիոյ մէջ կեղծ ազատասէր ընկերութիւն մը կազմուած է բռնակալներէ, որոնք սկիզբէն ի վեր մեր քրիստոնեայ հայրենակիցները հարստահարած են, իսկ Սահմանադրութեան հռչակումէն ետքը այդ խեղճերն ալ օրինական հաւասարութեան արժանացած տեսնելով, սկսած են նախանձիլ։ Սակայն, ցեղերու միութեան գործը ապահովելու համար, քրիստոնեաներու խնդիրքները ընդունելու մասին կառավարիչին կողմէ հարկ եղած կարեւորութիւնը տրուած է։ Այս պարագան զայրոյթ պատճառած է բռնակալներուն։ Ազատութիւնը չըմբռնելու հետեւանքով՝ ժողովուրդը փոքր խումբի մը մասնուած է, սակայն վաշտ մը զօրքերը կրցած են անդորրութիւնը վերահաստատել։ Յիշեալ վաշտը, ճամբուն վրայ, ամէն կողմէ, մանաւանդ Փօր գիւղախումբին մէջ արտակարգ յարգանքներու և մեծարանքներու արժանացած է։ Միայն Նիյտէի մէջ վաշտին նկատմամբ գէշ հիւրասիրութիւն կատարողներուն վրայ կը խօսուի։ Կեսարիոյ մէջ ալ ժողովուրդը մինչեւ երկու ժամ հեռու վաշտը դիմաւորելու գացած է։ Յարգոյ ժողովրդեան և մանաւորապէս Փորի բնակիչներուն կողմէ զինուորներու հանդէպ ցոյց տրուած հիւրասիրութեան համար հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնենք։»

⁂ Այս առթիւ Հնչակեան Կուսակցութեան Կեսարիոյ մասնաճիւղէն հետեւեալ հեռագիրը եկած է.— «Էնկիւրիի կուսակալ Հազիմ պէյ, որ տեղւոյս ծանօթ դէպքը քննելու եկաւ, հարեւանցի կերպով քննեց խնդիրը։ Հազիմ պէյ ազատութեան հռչակումին ատեն, բռնակալութեան վերադարձը արգիլելու, և Սահմանադրութիւնը ամուր պահելու բարի նպատակով, զինուորականներէ, իսլամներէ ու քրիստոնեաներէ կազմուած մարմնոյ մը ինչ ինչ գործերը խեղաթիւրեց. նշանաւոր բռնակալ Շէյխ Իպրահիմի, որ այժմ Էնկիւրի կը գտնուի, և անոր համախոհներուն հանդէպ ձեռք առնուած միջոցները նկատի առնելով, բուն խնդրէն շեղեցաւ, և Հայոց առաջնորդն ու Ազգին քանի մը երեւելիները իբր կասկածելի հետապնդեց, բռնութեամբ ճնշում բանեցուց և պահանջեց որ անոնք հարցաքննուելով դատի քաշուին։ Կուսակալը ամէնէն աւելի բռնակալ պաշտօնեաներուն հրաժարեցուցուելու խնդրին ուժ ու կարեւորութիւն տալով, գործին մինչեւ ամբաստանիչ ատեանին յանձնուիլը ապօրէն արարքներ ունեցաւ։ Այս խնդրի մասին թերթերու մէջ հրատարակուած կուսակալին հեռագիրները ուղիղ չեն։ Անոր այս ընթացքը բռնակալներու փափաքին գոհացում տալէ զատ ուրիշ արդիւնք մը չունեցաւ։ Եթէ Թուրքիա այս կուսակալին նման բռնակալ պաշտօնատարներէն չազատի, ժողովուրդը պիտի չկրնայ օգտուիլ Սահմանադրութենէն։ Կուսակալին այս ընթացքը փոխանակ քաղաքին անդորրութիւնը վերահաստատելու, ապահովութեան մասին աւելի երկիւղալի վիճակ մը ունենալուն պատճառ եղաւ. ուստի ճշմարտութիւնը երեւան հանելու համար անկողմնակալ ոգիով կը խնդրենք և անհրաժեշտ պէտք է որ Բ. Դուռը ուղղամիտ, ազատամիտ և Սահմանադրութիւնը յարգող ուրիշ քննիչ մարմին մը ղրկելով խնդիրը անգամ մըն ալ լրջօրէն քննէ»։

⁂ Սթամպուլ իր ուրբաթ օրուան թերթին մէջ Կեսարիայէն հեռագիր մը հրատարակած էր, որուն սա հատուածը. «Nous suivimes le cours de l'enquête de Hazim bey qui jeta la boue sur les Arméniens», Սապահի մէջ թարգմանուած է հետեւեալ կերպով.— «Հազիմ պէյի կողմէ կատարուած քննութեան հետեւեցանք։ Քննութիւնները երեւան հանեցին որ յանցանքը Հայերուն կողմն է...»։ Յայտնի չ՚է թէ՝ Սապահ դիտմա՛մբ խեղաթիւրած է այդ լուրը թէ... մոռցած է ֆրանսերէն լեզուն։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Ազգային Պատրիարքարանի

Ինչպէս յայտնի է՝ ազգային զանազան կարօտութիւններն և բարենպատակ ձեռնարկներն ի վաղուց անտի կը հոգացուին և կ'արդիւնաւորուին մեր բարեսէր ազգայնոց լիառատ նուէրներովն և օժանդակութեամբ, և անոնց հեղինակներն ու թելադրիչներն որքան գովեստի արժանի են, սակայն և այնպէս այս ձեռնարկներն ըլլան անհատական նախաձեռնութեամբ, ըլլան հաւաքական մարմիններու միջոցաւ, չեն կրնար հաւասարապէս հանրային լիակատար վստահութեան արժանանալ և տրտունջներէ զերծ մնալ ցորչափ ազգային իշխանութեանց կողմէ արտօնուած և հաստատուած չըլլան։ Քանի մը ամիս առաջ Պատրիարքարանի կողմէ այս նպատակաւ պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւէր ուղղուած է նմանօրինակ բարենպատակ ձեռնարկներու հեղինակներուն, որպէս զի հաճին Պատրիարքարանի արտօնութիւնն և հաստատութիւնն առնալ իրենց ձեռնարկութեանց մասին, և հակակշռին (քօնթռօլ) ենթարկել զանոնք, բայց կը դիտուի որ դարձեալ զարտուղութիւններ կը գործուին։ Հետեւաբար միանգամ ընդ միշտ այս օրինակ անկանոնութեանց տեղ չը տալու համար, Ազգային Կեդր. Վարչութեան Քաղաքական Ժողովոյ որոշմամբ, շրջաբերական գրով մը յանձնարարուած ըլլալով մայրաքաղաքիս Թաղական Խորհուրդներուն որպէսզի երբ այդպիսի հանգանակութեանց ձեռնարկուի, յորդոր կարդան նախապէս ազգային իշխանութեանց հաւանութիւնը ստանալու. այս վարչական անօրինութիւնը կը ծանուցուի նաեւ ի գիտութիւն բոլոր մերազնեաց, և կը հրաւիրուին ըստ այնմ շարժիլ։ (Կնիք)

ԲԱՔՈՒԷՆ ազգային մը ասկէ առաջ Դուրեան Սրբազանի տեղապահութեան շրջանին 500 ոսկի ղրկած էր Պատրիարքարան, որպէս զի այդ գումարով Հայաստանի սովեալներուն միայն ալիւր բաշխուի։ Այժմ այդ միեւնոյն ազգայինը մեր թերթին միջոցաւ կը հարցնէ Պատրիարքարանի թէ՝ նոյն գումարին կէսը, իր առած ստոյգ տեղեկութեանց համեմատ, յատկացուած է իր նպատակին, բայց ճի՞շդ է որ միւս կէսը կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ Էջմիածին գացող մէկ քանի պատգամաւորներու յատկացուեր է իբր ճամբու ծախք։

ԼՈՆՏՈՆ հաստատուած Հայկ էֆ. Բէբէքեան, ընկերակցութեամբ Մարտիկ էֆ. Եազմաճեանի, երէկ Սկիւտար Վեհ. Հայրապետին ներկայանալով փափաք յայտնեց Լոնտոնի մէջ Հայ Եկեղեցի մը շինել քանի որ տեղւոյն բարեկեցիկ բնակչութիւնը որ 300 տունէ կը բաղկանայ, զուրկ է կրօնական արարողութենէ, և խնդրեց Ն. Վեհափառութենէն որ իր աջակցութիւնը նուիրէ այս մասին, քանի որ արդէն յատուկ մասնախումբ մըն ալ կազմուած է այս առթիւ։

ՍԱՐՍԱՓԸ ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՄԷՋ.— Տրապիզոնէն կը գրեն.— Բաբերդի ծանօթ դէպքերէն յետոյ քանի մը օր կ'անցնի, ու ահա միեւնոյն արհաւիրքը այս տեղ ալ կը սկսի. զրոյց մը կը տարածուի թէ ամսոյն այսինչ օրը Դաշնակցականները մեծ ցոյց մը պիտի ընեն և ռումբերով քաղաքին կարեւոր հաստատութիւնները օդը պիտի հանեն։ Այս զրոյցը քանի մը օր սահմանափակ շրջանի մը մէջ կը մնայ, բայց երեք օր առաջ յանկարծ մէկ ժամուան մէջ ամբողջ քաղաքը կը տարածուի և անօրինակ շփոթում մըն է կը սկսի. Թուրքերը գործի վրայ են. զէնքի փոխադրութիւններ, պատրաստութիւն. զինավաճառները մէկ օրուան մէջ ամբողջ մթերքնին կը հատցնեն։ Կացութեան ծանրութիւնը զգալով՝ տեղւոյս Դաշնակցական Գոմիտէն կը դիմէ զինուորական հրամանատարին, Իթթիհատի տեղւոյն մասնաճիւղին պետ Էմին պէյին և անմիջական խաղաղացում կը պահանջէ. միւս կողմէ առաջնորդն ու Քաղաքն. ժողովն ալ կը դիմեն կուսակալին և զինուորական հրամանատարին և միասին խորհրդակցելով՝ կ'որոշուի հրապարակային միթինկ մը սարքել մտքերը խաղաղեցնելու համար։ Միթինկը եղաւ առջի օր. հաւաքուած էր ամէն ազգէ 2—3000ի չափ բազմութիւն մը. հետզհետէ խօսեցան Էմին պէյ, Հայոց առաջնորդը, յոյն ուսուցիչ մը ու ամէնէն վերջը Դաշնակցութեան կողմէ ընկեր մը, որ հերքելով Դաշնակցութեան իսկ հասցէին խօսուած զրոյցները՝ բոլոր ազգերը հրաւիրեց համերաշխութեան։ Դաշնակցութեան կողմէ խօսուածը մասնաւոր թռուցիկով հրատարակուեցաւ Թուրքերէն։ Առայժմ միտքերը խաղաղեցան, բայց մինչեւ ե՞րբ պիտի տեւէ, չենք գիտեր»։

10,000 ՖՐ. ՊԱՊԻՆ ԿՈՂՄԷ.— Հայաստանի Սովեալներուն ի նպաստ Պապը 10,000 ֆրանք նուիրած է, ինչպէս կը տեղեկանանք Պոլսոյ Պապական նուիրակէն եկած նամակէ մը։ Սթամպուլ այս լուրը հրատարակելով կաւելցնէ. «Հակառակ ամէն կողմէ եկած օգնութիւններուն, սովը կը շարունակէ Հայաստանի մէջ։ Անգամ մը եւս հանրային կարեկցութեան կը յանձնարարենք Հայաստանի դժբախտ վիճակը։»

ՌՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր վերջին նիստին մէջ զբաղեր է հետեւեալ խնդիրներով։— Ա. Ցանուցցի հաճի Գրիգոր Պըլըրեան Խորհուրդին դիմելով, տեղւոյն Ազգ. վարժարանին անկերպարան վիճակը նկարագրած էր և նպաստից յանձնաժողովէն վեց ոսկիի գումարին անբաւականութիւնը յայտնելով գէթ տասնի բարձրացումը խնդրած էր։ Խորհուրդը որոշեց խնդրել Նպաստից յանձնաժողովէն նոյն գումարին վճարումը։ Բ.— Քրայնվալտի բարեգործական ընկերութեան կողմէ հայ վարժարանաց վիճակի մասին ընդհանուր տեղեկագիր մը կուզուէր։ Այդ տեղեկագրին խմբագրութիւնը յանձնուեցաւ Հինդլեան էֆ.ի։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Տեղապահ Սրբազանը շաբաթ օրը այցելեց դատական գործոց նախարարին և շնորհաւորեց անոր պաշտօնը։

—Պատր. փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ վրդ. իր հետ ունենալով Զիլինկիրեան Եղիշէ վրդ.՝ փոխադարձ այցելութիւն տուաւ յունաց Տ. Եօաքիմ Ս. Պատրիարքին։

ՎԱՆԻ ՄԷՋ Հ. Յ. Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ կազմուեր է նոր յանձնախումբ մը՝ հայ հասարակութեան բոլոր խաւերէն, մշակելու այն բոլոր անհրաժեշտ պահանջները՝ որոնք անմիջական պէտք են երկրի համար՝ ներկայացնելու Օսմ. Երեսփ. Ժողովին և տեղւոյն Հէյէթի Ռեֆորմիյէին։ Նոյն յանձնախումբը պիտի մշակէ նաեւ այն բոլոր միջոցները որոնք պէտք են՝ նպաստները նպատակայարմար ձեւով բաշխելու համար։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ազգ. վարժարանին ու եկեղեցիին ի նպաստ թատերական ներկայացումը՝ Մնակեան խումբին կողմէ, երէկ տեղի ունեցաւ Վարիէթէի մէջ։ Կարգադիր յանձնաժողովին ջանքերովը կարելի եղաւ մօտ 150 ոսկիի հասոյթ մը գոյացնել։ Ներկայ էին կայսերազուն իշխաններ։ Պ. Լեւոն Պօղոսեանի երգիչ խումբը Կովկասեան գեղեցիկ երգեր երգեց ներդաշնակօրէն։

ՎԼԱՏԻԿԱՒԿԱՍԻ զինուորական ատեանը ցմահ աքսորի դատապարտեց ուսուցիչ Ա. Բօրեանը, որովհետեւ Դաշնակցական կուսակցութեան կը պատկանէր։

«ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏՈՒՆ»ԻՆ յանձնաժողովը երէկ դարձեալ նիստ գումարեց Բերայի Արուեստանոցի սրահին մէջ և կանոնագիրը քննելէ ու վերաքննելէ յետոյ ընդունեց։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԷՆ երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց Կովկասահայ մեծ խումբ մը, որու մասին արդէն գրած էինք շաբաթ օր։ Այս խումբին մէջ կը գտնուի Թիֆլիզի ամէնէն կարող հայ դերասանուհիներէն՝ տիկ. Մայսուրեան և Զարիֆեան ու Յարութիւնեան կարող դերասանները։ Շաբաթը մէկ անգամ չորեքշաբթի իրիկունները ներկայացումներ պիտի տան Վարիէթէի մէջ։ Այս չորեքշաբթի պիտի ներկայացնեն՝ Օգդավ Միռպօի՝ «Դէշ հովիւներ» անուն խաղը, որ այնքան մեծ ընդունելութիւն գտած է եւրոպական բեմերու վրայ։ Յաջորդաբար պիտի ներկայացնեն «Շայլօք», «Զազա», «Սալոմէ» և ուրիշներ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ծանօթ փաստաբաններէն Միհրան էֆ. Թելեան երէկ մայրաքաղաքս ժամանեց։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ 40,000 քիլօ հնդիկ իւղի (առաջին ճնշումէ ելած) հայթայթումը, իր նաւերուն մէջ գործածելի։ Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ նուազուրդին, պէտք է Վարչութեան դիմեն, Սիրքէճի, %10 երաշխաւորութեան գումարով։ Վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1909 մարտ 31ին (Ն. Տ.)։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 20 մարտ.— Գրեթէ բոլորովին դադրած է այն ձգտումը, որ արդիւնք էր Աւստրօ-Հունգարիոյ կողմէ ղրկուելիք ծանուցագրին։ Օտար թերթերը կը ծանուցանեն թէ մեծ տէրութիւնները հաւաքարար ու բարեկամաբար դիմում պիտի ընեն Սերպիոյ։ Անհետացած է այն մտահոգութիւնը, որով կը վախնային թէ Աւստրիա-Հունգարիա ուղղակի և ազդու դիտողութիւններ ընէ։ Հիմա մեծ վստահութեամբ կը դիտուի որ տէրութեանց հաւաքական միջամտութիւնը եզրակացութեան մը պիտի յանգի։ Կը յայտարարուի թէ Սերպիա պիտի հաւանի մեծ տէրութեանց որոշումին՝ Պոսնա-Հերսէքի կցման խնդրոյն մէջ, քանի որ զանոնք ձեռնհաս կը նկատէ այդ բանին մէջ։ Սերպիա կը կարծէ թէ եւրոպական դեսպանախորհուրդին մէջ Պոսնա-Հերսէքի խնդիրը անաչառութեամբ պիտի լուծուի, Եւրոպայի խաղաղութիւնը երկար ատեն պահպանելու նպատակով։

ԹԱՒՐԷԶ.— Քաղաքին պաշարումը կը շարունակէ։ Անցեալ գիշեր, հրացանաձգութեան ձայներ լսուեցան քաղաքին մէջ։ Շահին զօրքերը կրակի տուած են բնակիչներու կողմէ լքուած մերձակայ գիւղերը։

ՍՕՖԻԱ.— Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հերքուի սա լուրը թէ Պուլկարիա արտօնած ըլլայ իր երկրէն անցընել Սերպիոյ յատկացուած ռազմանիւթերը։ Ոչ սերպիական ռազմանիւթ և ո՛չ ալ ռուսական հրացան Պուլկարիայէն անցուած են, Սերպիա ղրկուելու համար։ Ռուսիոյ կողմէ այդպիսի մտքով դիմում մըն ալ չէ եղած Պուլկարիոյ կառավարութեան։ Մինչեւ հիմա 1629 ձի Սերպիա ղրկուած են Վառնա-Սօֆիայի ճամբով։

ՊԵՐԼԻՆ.— Րիֆաթ փաշա այս առտու Հռոմ մեկնեցաւ։

ՍՕՖԻԱ.— Ամրացած բանակատեղ մը հաստատուած է Վալժէվի (արեւմտեան Սերպիա) մօտ, խոշոր թնդանօթներով զինուած։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Բարլինի ու Լոնտոնի դահլիճները քանիցս յայտարարած են Ռուսիոյ թէ Պալքաններու մէջ դժուարութիւններ ծագելու պարագային, Ռուսիոյ կողմը պիտի բռնեն միշտ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Սքուբչինան ընդունեց 5,350,000 տինարի յաւելուածական վարկը սպառազինմանց մասին։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Հելլենական դեսպան Պ. Սըկիւրօբուլօ այսօր մեռաւ։

ՓԱՐԻԶ.— Խորհրդարանին մէջ հանրօգուտ շինութեանց նախարար Պ. Պարթու յայտարարեց թէ հեռագրական պաշտօնեաներու գործադուլը հակազգային շարժում մըն է, և թէ կառավարութիւնը ամենախիստ միջոցներու պիտի դիմէ, եթէ երբեք պաշտօնեաները քիչ ատենէն չձեռնարկեն աշխատութեանց։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Նովոյէ Վրէմիա կ'առաջարկէ որ Անգլիա և Ֆրանսա, պարսիկ երեւելիները հրաւիրելով, ընտրական օրէնք մը պատրաստել տան, տիրող կացութեան վերջ տալու համար։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Մանր ողողումներ պատահած են Պեսարապիոյ և Խերսոնի նահանգներուն մէջ։ Քիշնէվ բոլորովին կղզիացած է։ Թումբերու խզման հետեւանքով՝ Օտեսա-Նիքօլայէվ, Օտեսա-Քիշնէվ և Դանուբի գծին երկաթուղիի երթեւեկները ընդհատուած են։

ՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 21 մարտ.— Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ տեղեկութիւն չունին սա լուրին թէ Աւստրիա-Հունգարիա ու Գերմանիա պայմանագրութիւն մը պիտի կնքեն, որով երկու դաշնակիցներու դերը պիտի ճշդուի, Սերպիոյ հետ պատերազմ ծագելու պարագային։ Գերման կառավարութիւնը Աւստրիոյ պիտի խոստանայ հաշտարար չէզոքութիւն մը պահել, պայմանաւ որ Ֆրանսա ալ հեռու մնայ վէճէն։

ՓԱՐԻԶ.— Գործադուլ ըրած հեռագրական պաշտօնեաներու պատուիրակութիւն մը ընդունուեցաւ Պ. Քլէմանսոյի կողմէ։ Պատուիրակութիւնը, պաշտօնեաներու պահանջումները պարզելէ յետոյ, յայտարարեց թէ Պ. Սիմիանի հրաժարականը պիտի նպաստէ գործադուլին դադարման։ Նախարարապետը մերժեց վիճաբանիլ Պ. Սիմիանի հրաժարականին վրայ և խոստացաւ նկատի առնել պահանջումները այն պաշտօնեաներուն, որոնք պիտի վերսկսին աշխատիլ։ Կը կարծուի թէ պաշտօնեաներու մէկ մասը աշխատութեան պիտի ձեռնարկէ վաղը (այսօր)։

ՀՌՈՄ.— Ընդծովեայ պարաններու աշխատութիւնները աւարտեցան Մեսինայի նեղուցին մէջ։ Ծովին տակէն հանուած հեռագրական պարանները այրած են, ինչ որ ենթադրել կուտայ թէ երկրաշարժի պատճառն է ընդծովեայ հրաբուխի մը ժայթքումը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		7/20 Մարտ
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 00½
Ամէնէն բարձր գին	»	101 06½
Ամէնէն վար գին	»	100 35½
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	174 62
Ամէնէն բարձր գին	»	175 —
Ամէնէն վար գին	»	174 50
ԲԱՑՈՒՄ,		9/22 Մարտ
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ.Կ.	Օ. Ո.	101 07
» » » ժամը 6ին	»	101 05
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	174 50
» » ժամը 6ին	»	174 50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	434
Անատ. Երկթ. Գործ. Ա. Սերի	»	523 —
» » » Բ. Սերի	»	519 —
» » բաժնեթղթ.	Օ. Ո.	15 15
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 20
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 07
Օսմ. Ծխախոտ		16 10
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 80
» ժուիսանս		3 10
» պարտաթուղթ		487 —
Թրանսվալ	Ֆր.	56 50
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		311 —
Պալիա Գարաայտըն		440 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 40
Նէշրիֆ Քէօֆա Թրամ. բժնթղթ.	»	2 —
Սալօնիքի Պանքա		120 —
Քարտալ առանձնաշնորհեալ		22 —
» սովորական		18 —
Քարափ Իզմիրի		580 —
Լաւրիում	Ֆր.	52 —
Չարթըրը	»	18 75
Թմբաք Ֆէնէրէ Էմիրէին հին		288 50
» » » Նոր		253 —
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Դրուշ	110 15
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 85
Վիէննայի » »	Քուրոն	21 92
Պերլինի » »	Մարք	18 69

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ

454 Բերա Մեծ փողոց 454

Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքները գիտական և արուեստական, ամենավերջին դրութեամբ նոր բերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, ըստ առաջնոյն։
50—27

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՔԱՇՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ԻՆ

8 օսմ. ոսկի շահող թիւեր

481	90	25031	40	48121	30	72321	30	93981	90
1091	100	25301	10	48481	90	72411	20	94441	50
1101	10	25961	70	51141	50	73251	60	95641	50
1221	30	26721	30	54081	90	73891	900	96131	40
1961	70	26831	40	55371	80	74011	20	97061	70
2501	10	26851	60	55451	60	75821	30	98191	200
3101	10	27101	10	56001	10	76091	100	100001	10
4871	80	27441	50	56591	600	76101	10	101441	50
4891	900	28401	10	56961	70	76201	10	101761	70
4961	70	28761	70	57191	200	76571	80	102111	20
5071	80	29641	50	57281	90	77831	40	102901	10
5311	20	29881	90	57421	30	78481	90	103861	70
5571	80	30841	50	57711	20	79211	20	104041	50
6121	30	31051	60	57731	40	79481	90	104551	60
6801	10	31161	70	57801	10	79771	80	105781	90
7111	20	31361	70	58521	30	79961	70	105881	90
7901	10	33681	90	58761	70	80451	60	107271	80
8211	20	34721	30	58901	10	80611	20	107731	40
8781	90	35061	70	59631	40	80811	20	107741	50
9031	40	35311	20	59861	70	82141	50	108261	70
9241	50	35611	20	60381	90	84441	50	108431	40
9621	30	36791	800	60581	90	86041	50	108731	40
10051	60	36801	10	61071	80	86341	50	109031	40
10291	300	38661	70	61321	30	86391	400	109041	50
10411	20	38721	30	61481	90	86451	60	109101	10
11941	50	39361	70	62641	50	86511	20	109531	40
12911	20	39901	10	64461	70	87011	20	109761	70
14741	50	40361	70	65161	70	87081	90	109771	80
17071	80	40731	40	65411	20	88351	60	109801	10
17721	30	41451	60	65981	90	88381	90	110181	90
17991	8000	41911	20	67981	90	89331	40	110261	70
18571	80	42581	90	68961	70	89761	70	110431	40
18731	40	42591	600	69291	300	90251	60	111021	30
19551	60	42651	60	70111	20	90341	50	112561	70
19571	80	43291	300	70141	50	90381	90	115261	70
20771	80	44441	50	70291	300	92181	90	116201	10
22071	80	44541	50	70561	70	92801	10	118941	50
22331	40	44831	40	70951	60	92861	70	120781	90
23251	60	47171	80	71471	80	93791	800	122691	700
23691	700	47581	90	71681	90	93941	50	[illegible]	[illegible]

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի շոգենաւերուն խահուէճիութիւնը աճուրդի դրուած է 1909 Մարտ 1/14էն սկսեալ: Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ աճուրդին, կրնան դիմել վարչութեան, Սիրքէճի:

⁂ Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը աճուրդի կը դնէ Գարաքէօյի կամուրջին և Վօսփորի իր նաւամատոյցներուն վրայ ու շոգենաւերուն մէջ յարմար տեղեր ծանուցում ու ազդ դնելու իրաւունքը: Աճուրդին մասնակցիլ ուզողները կրնան Ընկերութեան գրասենեակը դիմել, պայմանները տեղեկանալու համար:

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Թողեալ հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ 1325 տարուան համար աճուրդի դրուած են Հալքարի (Պարասուի գիւղախումբ) և Պարասուի լճին ձկնորսութեան տուրքին վարձակալութիւնը: Անոնք որ կ'ուզեն Կ. Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ այդ աճուրդին և կ'ուզեն տեղեկութիւններ առնել, կրնան Կ. Պոլսոյ Հանր. Պարտքի տեսչութեան դիմել: Ընդհ. Տնօրէնութիւն

⁂

Ազդ.— Հանր. Պարտքի վարչութիւնը իր սպասարկաններուն տարեկան զգեստեղէնը հայթայթելու ձեռնարկած ըլլալով, կը ծանուցանէ որ առաջարկները կ'ընդունուին հետեւեալ զգեստներու նմոյշներուն հետ.— 4 քօղուկ՝ սեւ չուխայէ (սթամպուլին), 4 քօղուկ՝ սեւ չուխայէ (րըտէնկոտ), 48 քօղուկ՝ մութ կապոյտ չուխայէ (րըտէնկոտ՝ սեղնագործուած օձիքով, 44ը արծաթէ, 4ը ոսկիէ), 46 քօղուկ՝ մութ կապոյտ չուխայէ (վէսթօն՝ D. P. O. մարքայով), 14 ձմեռուան բալթօ՝ մութ կապոյտ գոյնով, 14 քօղուկ՝ գորշ քութիլ կտաւէ, 13 քօղուկ՝ չայաքէ, բաց կապոյտ գոյնով, 17 քօթիւն ոստիկան-զինուորներու և ոստիկաններու համար: Առաջարկներուն հետ պէտք է ընկերանան չուխաներու, աստառներու, կոճակներու նմոյշներ, և Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութեան պէտք է յղուին 1909 ապրիլ 1/14էն առաջ, կնքուած պահարանով, որուն վրայ նշանակուած ըլլալու է հայթայթուելիք ապրանքին տեսակը: Ընդհ. Տնօրէնութիւն

25/10 Մարտ 1909 13—6

⁂

Ազդ.— Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը պաշտօնի պիտի կոչէ ճարտարագէտներ՝ Ասիական ու Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ գտնուած աղահանքերուն համար, անոնց վկայագիրները ու կարողութիւնները քննելէ յետոյ: Այդ ճարտարագէտները, որոնց ամսաթոշակը պիտի ըլլայ 1200-1500 ղրուշ, առժամեայ կերպով պաշտօնի պիտի կոչուին իբր հոլող աշխատութեանց: Եթէ Վարչութիւնը գոհ մնայ անոնց պաշտօնավարութենէն, յառաջիկային վարել ճարտարագէտ պիտի անուանէ զանոնք: Թուրքերէն և ֆրանսերէն խօսակցութիւն գիտնալու են: Անոնք որ կ'ուզեն պաշտօնի անցնիլ, պէտք է դիմեն Կեդր. Վարչութեան, իրենց խնդրագրին կցելով վկայականնին ու սերթիֆիքանին, ևն.: Խնդրագիրները պիտի ընդունուին մինչեւ 1909 մարտ 27 (Ն. Տ.):

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

⁂

ԱԶԴ.— 1881 դեկտ. 8/20 Թուակիր Կայս. հրամանագրին Է. և Ը. յօդուածներուն և 1903 սեպտ. 1/14 Թուակիր յարակից հրամանագրին ԺԲ. յօդուածին համաձայն, Րումելի երկաթուղիի հետեւեալ պարտաթուղթերը.— 332,433, 406,593, 406,594, 474,685, 548,171, 581,291, 592,619, 753,211, 753,212, 753,215, 1,255,599, 1,896,984 որոնք 1879 ապրիլ 1ի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ շահած և տակաւին չեն ներկայացուած, 1909 ապրիլ 1ին ջնջուած պիտի համարուին:

Կ. Պոլիս 1 փետր.

⁂

ԱԶԴ.— Հանր. Պարտքի վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ 1909 մարտ 1/14էն սկսեալ, հարիւրին երկու 2% տոկոս պիտի վճարուի Միացեալ պարտքի արժեթուղթերուն թիւ 11 կտրօնին փոխարէն. տոկոսի վճարումները մինչեւ 31/13 օգոստոս 1909 պիտի կատարուին կտրօնին վրայ նշանակուած քաղաքներուն մէջ: Այդ պայմանաժամէն յետոյ Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի պիտի ըլլան:

Կ. Պոլիս, 16 փետր. 1909

⁂

Ազդ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը հարկատուներուն կը ծանուցանէ թէ բաց ի Թուղթի ու խաղաքարտի վրայ եղած ծանուցումներէն, անհատներու կողմէ պատրաստուած և հանրային վայրերու մէջ կախուած կամ ցուցադրուած ծանուցումները ենթակայ են Դրոշմատուրքի օրէնքին 9րդ յօդուածին 94րդ հատուածին մէջ կանխատեսուած տարեկան տուրքերուն: Հետեւաբար, հարկատուներուն կը ծանուցուի թէ երկու ամիս պայմանաժամ տրուած է, սկսեալ 1909 մարտ մինչեւ ապրիլ 30էն (Հ. Տ.), ներկայանալու համար դրոշմատուրքի գրասենեակը, Ղալաթիա, որպէս զի նոյն օրէնքին Դ. մասին 3րդ գլխին մէջ կանխատեսուած օրինական ձեւակերպութիւնները կատարուին: Այդ պայմանաժամէն յետոյ, տարեկան տուրքի ենթակայ ամէն ծանուցում, որուն համար 1325 ելմտական տարուան տուրքը չէ վճարուած, օրէնքի հակառակ պիտի նկատուի, և տուգանք պիտի պահանջուի իւրաքանչիւր ծանուցումի համար, 38րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն: Շփոթութեան տեղի չտալու համար, Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը հանրութեան կը յիշեցնէ թէ մինչեւ 1909 փետր.ի վերջերը կատարուած բոլոր վճարումները, եթէ 1324 ելմտական տարուան ընթացքին տեղի ունեցած ըլլան, այդ տարուան հետ միայն առնչութիւն ունին, ինչ որ ալ ըլլայ վերջին վճարումներուն թուականը: Ուստի շահագրգռուողները ամէն պարագայի մէջ պարտին վերը յիշուած պայմանաժամին մէջ 1325 տարուան դրոշմատուրքը վճարել:

---

500 ղրուշ 500

ՋՐԻ

Ամէն յաճախորդ որ 50 ղրուշի գնում կ'ընէ

ՇԸՄԻՋՐԻ ԻՒՆԻՎԷՐՍԷԼԷ

(Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 399)

ՋՐԻԱԲԱՐ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՅ

Վիճակահանութեան թիւ մը:
Ամէն ամսու վերջը տեղի պիտի ունենայ վիճակահանութիւնը:
Շահողը իրաւունք պիտի ունենայ 500 ղրուշի ապրանք առնելու

500 ՂՐՈՒՇ ՋՐԻ 500

20—6

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԷՆՆԱՑ

ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ

Գրէսի Լիոնէի դրամատան վրայի յարկը հաստատուած

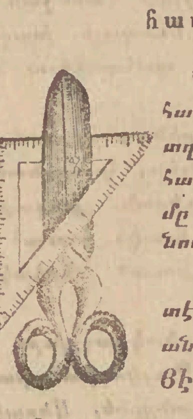

Վերջին նորաձեւութեան համեմատ արանց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի:

Ամենէն աւելի ճաշակի տէր և դժուարահաճ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն:

ԳԻՆԵՐԸ ՌԱՅՍԱՐԺԱՆԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ ԶԵՂՉ ՉԿԱՅ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—44

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն, ամբողջովին վճարուած:
Պահեստի գումարներ 38,000,000 քուրոնի չափ:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են: Ցիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր:

Վինըր Պանք-Ֆերայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3: Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ:

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն առտն:

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի	գումարի	համար
6	»	151- 200	»	»	»
10	»	201- 500	»	»	»
15	»	501-1000	»	»	«
30	»	1001 և անկէ վեր	»		»

Վինըր Պանք-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տոկոսովին պարունակած գումարը:

Վինըր Պանք-Ֆերայն խնայուած գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անվճարահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու: 50—48

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վինըր Պանք-Ֆերայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններով:

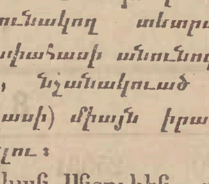

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Մարտ 23ին, Իմէրէթի, Սեւ ծովէն
Մարտ 30ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Մարտ 24ին, Իմէրէթի, Մոստանիա և Մարսիլիա
Մարտ 31ին, Ֆրիժի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք

Ա.	կարգ	Բարիզի	համար	200 ֆր.
»	»	Մարսիլիայ	»	160 »
Բ.	»	Բարիզի	»	150 »
»	»	Մարսիլիոյ	»	120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.: Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով):

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ:

15 Ֆ. ՈՒԲԳՈՒԼ

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իմնիքն կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար:

50—27

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

11,000,000 օսմ. ոսկի կամ 250.000.000 ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Լոնտոն
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Մեծ փողոց թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիօն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթեմունի, Գոնիա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Գոմոտինա, Գոնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մերսին, Միթիլլի, Մանասթըր, Նիքոսիա, Ուշագ, Փոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սերէզ, Իզմիր, Տրապիզոն, Ասորիական Տրիփոլիս եւ Ուսկիւպ:

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով ([illegible]) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով:

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ: Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտիններ կու տայ:

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր և արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ:

Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կտրօններ և փոխանակագիրներ կը գանձէ, տեղափոխական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ:

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին: Արժեթուղթերը կը պահուին [illegible] արկղամարերու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ ([illegible]), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն: Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը:

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի: Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համաձայն: Անոր տէրոջ հաշւոյն կ'անցուի պայմանաժամէ կամ գանձման օրուան փոխանակագինով:

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ դրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին:

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն եւ Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէրլին, Պրիւքսէլ, Հաակ, Վիէննա, եւայլն: Տեղական [illegible] տրամադրութեան տակ դրուած է, կամ իբր [illegible], Կ. Պոլսոյ մէջ: Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, [illegible] իրենց հասցէին ղրկել տալ:

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ [illegible] հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով: Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Րումելիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆոնսիէի, [illegible] պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը: Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը:

Օսմ. Կայս. Պանքան կը յանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանակում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագին մը համաձայն: Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով եւ շատ չափաւոր պայմաններով: Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ: Իր սնտուկներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ [illegible] 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները:

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է Օսմանեան արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք [illegible] ընդունուած ըլլան կամ ոչ: Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին:

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'ապահովագրէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ ելած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով: Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին:

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նայըր խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գափու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գափու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ս. Անկէլիտէս, չարշը հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.:

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

ԱՆԱՏՈՂԸԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք. 228 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
10 20	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	1 32
11 02	»	Կէօքճէ Քըզըք	մկն.	12 52
12 —	»	Սապունճը Փունար	»	12 10
12 59	»	Ալայունտ	»	11 12
1 41	»	Չէքիւրլէր	»	10 23
2 40	»	Տէօյէր	»	9 35
3 09	»	Իհսանիյէ	»	8 50
3 34	»	Համամ	»	8 24
3 44	»	Ղազլըկէօլ համամ	»	8 14
4 11	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	7 43
4 31	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	7 23
5 11	»	Պէյլիք Չայըրլար	»	6 50
6 06	»	Չայ	»	6 03
6 51	»	Իսհագլը	»	5 10
7 15	»	[illegible]	»	4 45
7 46	»	Աք շէհիր	»	4 23
8 18	»	Արղըթ քէօյ	»	3 43
9 —	»	Ջավուշճը քէօյ	»	3 05
9 38	»	Իլկըն	»	2 33
10 25	»	Գատըն-Խանը	»	1 39
11 20	»	Սէրայ-Էօնիւ	»	12 57
11 52	»	Մէյտան	»	12 17
12 52	»	[illegible]	»	11 12
1 30	ժմն.	Գոնիա	մկն.	10 30
Իրկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք. 122 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	10 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	9 18
1 24	»	Ալբու Քէօյ	»	8 46
2 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	7 58
3 9	»	Սարըքէօյ	»	7 1
4 58	»	Պիչէր	»	6 4
4 35	»	Սասըլէր	»	5 27
5 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	5 —
6 3	»	Պօլաթլը	»	4 16
7 21	»	Մալը Քէօյ	»	2 49
8 15	»	Սինճան Քէօյ	»	1 47
9 —	ժմն.	Էնկիւրի	մկն.	1 —
Իրկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 423 խառն Առ. Ժ. Վ.
7 17	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 23
7 35	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	5 40

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ Կայարան	Կռ. 322 խռ. Առ. Ժ. Վ.	324 խռ. Իր. Ժ. Վ.
Ալայունտա մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմն.	1 25	11 35
ԴԱՐՁ Կայարան	Կռ. 321 խռ. Առ. Ժ. Վ.	323 խռ. Իր. Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	12 10	10 55
Ալայունտա ժմն.	12 30	10 35

WILSON LINE

HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Նաւերը	Թոնօ	Նաւերը	Թոնօ	Նաւերը	Թոնօ	Նաւերը	Թոնօ	Նաւերը	Թոնօ
[illegible]	1069	[illegible]	4811	[illegible]	1581	[illegible]	2709	[illegible]	1119
[illegible]	3607	[illegible]	938	[illegible]	3720	[illegible]	2557	[illegible]	1736
[illegible]	1541	[illegible]	3388	[illegible]	1600	[illegible]	1057	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2277	[illegible]	1718	[illegible]	595	[illegible]		[illegible]	1993
[illegible]	1332	[illegible]	504	[illegible]	2354	[illegible]	2419	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1264	[illegible]	3454	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1923	[illegible]	[illegible]
[illegible]	4481	[illegible]	1520	[illegible]	1030	[illegible]	4100	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1371	[illegible]	1641	[illegible]	1058	[illegible]	4086	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1387	[illegible]	954	[illegible]	2407	[illegible]	1685	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1244	[illegible]	1828	[illegible]	1700	[illegible]	1657	[illegible]	1914
[illegible]	1094	[illegible]	849	[illegible]	1058	[illegible]	510	[illegible]	1297
[illegible]	2729	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	3339	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1631	[illegible]	3060	[illegible]	1648	[illegible]	1553	[illegible]	1950
[illegible]	4235	[illegible]	1148	[illegible]	3191	[illegible]	1618	[illegible]	1300
[illegible]	2905	[illegible]	1011	[illegible]	784	[illegible]	1789	[illegible]	
[illegible]	895	[illegible]	1695	[illegible]	1273	[illegible]	[illegible]	[illegible]	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

Քասրէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօն:
Քլարօ շոգենաւը, նաւապետ Պէլտինկ, ամսոյս 15ին:

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Մօրօֆֆօ շոգենաւը, նաւապետ Մաք Լոռէն, մարտ 31ին:

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԷԼՏ ԷՆՏ ՔՕ
Թիւ 33—34, [illegible]

ԻՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828-1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ՓԱՐԻԶ 9, ՐԻԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն	Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	»	»
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	»	»

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալներուն:

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան որ և է Ընկերութեան պայմանները: Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամենէն աժան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևն. ևն.:

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Պետ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու Բասաժ:
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Մարտ

Դշ. 4/17 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:
Դշ. 4/17 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին:
Եշ. 5/18 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:
Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին:
Ուր. 6/19 Սեվաստոփոլ. ժամը 10ին:
Շբ. 7/20 Օտեսա. ժամը 10ին:
Շբ. 7/20 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սայիտ և Աղեքս. ժամը 4ին:

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէգի	Նայլօգրիս
Մինիս	Էմէյսիս
Բափսիս	Պուզիրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարտօն	Թայիս
Նավարին	Թարօս
	Թիպըր

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն միջնամասը ընդարձակ սենեակներ ունին, [illegible]

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ [illegible]

Կ. Պոլսէ Լիվերպուլ Ա. կարգի գինն է 16
» » » Բ. » » » 11

Կը [illegible] 24 ժամ [illegible]:

Մանչեսթրի եւ [illegible]:

Դիմել առ Ռ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ եւ Ընկ. Գործակալք
[illegible] խան, [illegible], Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
31 Ճէյմս Սթրիթ, Լիվըրբուլ:

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ.ներու երթեւեկ.
1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան		Կոխմբ. 882 Առր. եւ Չոր. Առտու
Գոնիա	մկն.	11 —
Գուչին խան		11 31
Ջումրա		12 15
Արբեգ էօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիւտրովա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Այանճը		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու իրիկուն	ժմն.	5 —
ԴԱՐՁ Կայարան		Կոխմբ. 881 Առր. եւ Չոր. Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Այանճը		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 31
Սիւտրովա		9 13
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 52
Մանտասուն		10 25
Արբեգ էօրէն		10 54
Ջումրա		11 30
Գուչին խան		12 06
Գոնիա իրիկուն	ժմն.	12 35

50—34

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Իսմայիլիա» շոգենաւը, նաւապետ Անտէրլիչ, կիրակի, 21 մարտ 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 23 մարտ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն:

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Ասուան» շոգենաւը նաւապետ Վաչաքսի մարտ 24ին հոս հասնելով, մարտ 27ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կելիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա:

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան:

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՍՃԱՃԵԱՆ